

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 52 (10957) хемис 24-декабрь, 2020-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Пешекарриз - шегъре рехъ

Агъмед МАГЬМУДОВ

22-декабрьдиз Дагъустандин Къилин ве-
зифаир вахтуналди тамамарзай Сер-
гей Меликова Москвада саъламвал
мягъкемарна республикадиз хтайдалай
къулухъ сад лагъай совещание къиле
тухвана. Адан къвалахда Гъукуматдин
членри, исполнительный гъукумдин
органрин рөгъберри, шегъеринни район-
рин къилери иштиракна.

Мяркатдал веревирд авур месэлай-
рий сад Дагъустандин Гъукуматдин
циий къулух арадал гъунуз талукъ тир.
Региондин Къили къейд авурвал, мини-
стрин цийи кабинет йисан эхирдалди
арадал гъана ақалтлардайвал я.

“За ачухдиз лугъузва: исядта вице-
премьерин ва министрин къулугъар
патал кандидатар хяйнуни жигъетдай
къвалахъ къиле тухузва. Сифте нубатда, кар
алай, финансрини экономикадин къва-
лахрихъ галаз алакъалу министрин”, -
лагъана ада. Сергей Меликован гафарал-
ди, къулугъудал акъваззайвас эвэл-
ни-эвл регъбервал гудай алакъунар авай,
крап идара ийиз алакъдай, низам-къайда
худай, гъахъвал гвай пешекар хун ла-
зим я. “Къулугъурал тайнардай чавуз
гъалатларин рехъ гун мумкин я, гъикл ла-
гъйтла, инсандин къвалахдиз ада вичел
ихтибарнавай везифаир къилиз ақүддай-
ла къимет гуз жеда. Эгер гъалатлар хъай-
тла, чна тайин тир къулугъудин истеми-
шунриз жаваб гуз алакъдай кандидатар
суркъда. Вучиз лагъайтла, къе Дагъустан-
да арадал атанвай гъалар анжак пеше-
карриз къялладик кухтаз жеда”, - ала-
ва хъувуна Сергей Меликова.

Малум хъайивал, Гъукуматдин цийи
къулухушда 7 вице-премьер жеда ва гъар
сада къилдин хилериз регъбервал гуда.

Дагъустан виллик финиз манийвал гуз-
вай месслайрийкай рахадайла, республи-
кандин Къили ахътинбурукуй сад яз инф-

раструктурадихъ галаз алакъалу гъала-
рин тівар къуна. Адан фикирдалди, чи-
линни эмениндин алакъайрин къулуш-
диз, дериндай чирна, къимет гана къланза. “И къвалахдив чун этчынава, анжак ам
менфятлудаказ къиле тухузвач”, - лагъана
Сергей Меликова, и жигъетдай бязи
муниципалитетрин къилериз гудай са
жерге суалар авайди къейд авунанди.

Къилди къячуртла, Сергей Меликова
бязи муниципалитетра чилеринни эмени-
ндин алакъайриз къимет гунин жигъет-
дай къвалахъ къиле физтай къайдадилай
вичин наразивал къалурна. Ада гысаб-
зайвал, ихътин гъалар арадал атун бязи
районрин къилериз чипи регъбервал гузай
муниципалитетра чилерин, мулк-эменин-
дин гъакындай гъахъ-гысабар тухун са
акъван хуш тахъунихъ галаз алакъалу я.
Региондин къилин фикирдалди, важибу
и кардив ихътин къайдада этчунин се-
беб абурукъ (районрин, шегъерин къил-
ерикай - авт.) бязибур чилихъ галаз, къа-
нунсуздаказ обектар эцигунихъ галаз
алакъалу гъиллэйрин иштиракчияр хун
я. Сергей Меликова муниципалитетрин
къилериз чилеринни эмениндин алакъайриз
къимет гунин жигъетдай къвалахъ цийи
къайдада тешкилуниз звер гана.

Дагъустанда коронавирусдин вилик
пад къунин сергъятра аваз къабулзаяв
серенжемрийкай рахадайла, Сергей Мели-
кова аллатай сеферда Оперативный штаб-
дин заседание тухвойдалай инихъ гъалар
хъсан хъанвайди ва им виридан лайх-
лувал тири къейдна. Гъа са вахтуnda,
республикадин къилин фикирдалди, тама-
марна къланзай крарни пара ама.

С.Меликова совещанидал хабар гайи-
вал, РД-дин здравоохраненидин мини-
стрдин везифаир вахтуналди тамамарзай
Жамалудин Гъажибрагымова вич
алай къулугъудай азад авун тълабнана-
ва. “Здравоохраненидин министрди вич
къулугъудай азад авун тълабзана. Ихъ-
тин къарадиз ни таъсирнатла, заз чидач.

Белки, министерстводин къвалахдилай, зи
фикирдалди, гъахълудаказ ийизвай на-
разивилер, я тахъйтла, чун къвалахдив
этчызайвай цийи къайдаяр я жеди... Гъар
гъикл ятлани, вири тъхълудаказ къиле физ-
ва: эгер инсанди вичел ихтибарнавай ве-
зифаир вичивай къилиз ақүдиз тежедай-
ди түйссизаватла, ша чна ахътин касдиз къва-
лахдил элячидай мумкинвал гун”, - ла-
гъана ада ва Гъукуматдин Председатель
Абдулплатых Амирхановал здравоохране-
нидин министрдин везифаир вахтуналди
тамамардайди тайнарун тапшурмишна.

Сергей Меликова республикадин здравоохраненидин къулухушда дегиш-
вилер тунин игтияж авайдини къейдна. Агъалийрилай къвезвай арзайра къара-
гъарзавай месслайрикай къвед лагъай
чкадал медицинадин рекъяй ийизвай
къулугъурин еридиз талукъ суалар ала.
“Цийивилер, дегишвилер вири хилера ту-
на къланза, амма, сифте нубатда - здра-
воохраненида, гъикл лагъайтла, и хел ин-
сандин саъламвилихъ галаз алакъалу
я”, - алава хъувуна ада.

Республикадин агъалийрилай къвез-
вай арзайрикай рахадайла С.Меликова
къейд авурвал, абурун чехи паюна чи-
новникири жергедин агъалияр риклэй
ракъурзайдалай, арзайриз, месслайриз,
тълабунриз жавабар тагуз, абурун ихти-
ярар чүрзайдалай лагъанва. Республи-
кадин Къили шегъеринни районрин къил-
ериз ва маса органрин векилриз агъ-
алийрин месслайриз лазим къайдада фи-
кир гуниз, гъа жергедай яз, гзаф чкайра
мукувал-мукувал эквер хкатунал эхир
эцигуниз звер гана.

Совещанидин сергъятра аваз Дербент
шегъердиз къетлен дережа (статус) гуниз,
Махачъкала, Каспийск, Избербаш шегъе-
рар хъвадай хъсан еридин целди таъми-
нарунз, эцигунрин, ЖКХ-дин хилериз та-
лукъ месслайрии веревирдна.

Совещанидикай гегъеншидиз Дагъуст-
андин Къилин сайтдай къелиз жеда.

За уъмуър хъязава!

Рапар и яшара
авайбурувай
ягъизжеда:

18-далай 60-дал

• Колл-
центрадин
нума:
122

Гъина?

- Шегъеринни районрин
духтурханайра
- Республикадин инфекцийрин
азаррин центрада
(Махачъкала)

Коронавирусдин акси рапар ягъунивай къерех жемир!

Нумрадай къела:

ЖЕМИЯТ

Гайи гаф хвена

“Зун Дербентдин мэр тир чавуз Дау-
рен Куругълиевахъ галазгурушуши хъа-
най. А вахтунда за, эгер Даурена дулья-
дин чемпионатда къизилдин медаль къа-
занишиштла, адаз савкъат яз къалер гу-
да лагъана хие въкунай. За гъамиша жува
гайи гаф хуъзва”, - къейдна Хизри Абака-
рова...

▶ 2

ЖЕМИЯТ

Мусибатдин ва

къизгъинвилерин таъсирдик

Алатазавай йисуз Дагъустанди федеральныи миллии вири 12 проектни къилиз
акъудунин карда иштиракна. И рекъериз
2020-йисуз чара авур пулдин таъкъатрин
къадар 29,5 миллиард манатдив агақына.
Им 2019-йисуз бюджеттрай чара авур пу-
ларилай хейлиин гзаф я.

▶ 3

ЖЕМИЯТ

Къурелди

Республикадин здравоохраненидин ми-
нистерстводин миллии “Здравоохранение”
проектдин сергъятра аваз санай масаниз
тухуз жедай рекъемрин б флюорографни
1 мобилный амбулатория маса къачуна.
Флюорограф Къизилорт, Мегъарам-
хурун, Табасаран, Сулайман-Стальский,
Хасавюрт ва Ногъай районрин, амбула-
тория Буйнакский къилин духтурханай-
риз рекъе туна.

▶ 4

ИРС

Манидикай - ягъанат?

Жуъреба-жуъре дестяяр (ВИА-яр)
чахъ акъян ава хъи, абурухъ тъварарилай
гъейри, маса са тафаватни авайди хъиз
туш. Вири санал къватла, устадар хъя-
гъиз кълан хъайштла, гъа карни четин жеда.
Гъикл хъи, вирида чеб устадар яз гъисаб-
зава! Амма тъбиатда акъян устадар
жедайди туш.

▶ 5

МЕДЕНИЯТ

Халъкин рикл алай устад

- Артист патал къилин ролда къуъгъун
шартл туш, - лугъузва Азъахан Рамазано-
вича. - Важиблуди, гъвечилиди ятлани, ви-
чин ролдиз гъахъхун, тамашачидин руъгъ-
диз таъсирдай ва адан рикл аламукъдай
къамат яратмишун я.

▶ 6

ЭКОНОМИКА

Агалъкунар хъанва

... Эхиримжи йисара республикада къа-
линдаказ ҷадай ва фад бегъердал къедай
жуъредин багълар кутазвай майданар
къвердавай артух жезва. Икк, 2020-йисуз,
пландик квай 916 гектардин чкадал, 1113
гектар чилера цийи багълар кутунва.
Абурукъ 731 гектар фад бегъердал къве-
дай жуърединбуря.

▶ 7

Цийи йис мубаракрай!

ИГРАМИ ВАТАНЭГЬЛИЯР!

Чун Цийи йисан варцел ала. Къе-пака 2020-йис тариҳдиз хъфида ва чун 2021-йиса къабулда. Адет яз, Цийи йисан вилик алазавай йисан нетижаяр къада, къиле фейи вакъиайриз, гъерекатриз, дегишвилериз къимет гуда, цийи къастар, фикирар тайинарда. 2020-йис виринрахиз, чи республикадани четинди хъана. Сифте нубатда - вири дуныядиз чканвай корона-вирусдин түгъвал себеб яз. Ада чи умурьдин, яшишдин деб хъанвай хейлини крат бинедай дегишина, гафбур начагъ хъана. Гыкъван гъайиф къведай кар ятлани, вишералди, агъзурралди инсанар коронавирусдин къурбандар хъана. Къуй чаз мад ихтиин имтигъанар тахкурай! Вири магърумвилер, такланвилер, азарарни яманвилер къульне йисахъ галаз чи умурьдай хъифиар. Цийи йиса чаз цийи умудар, шадвилер, булвилер, гъурай!

Лугъудайвал, Цийи йис цийивилерин, дегишвилерин чав я. 2021-йис чи халкъ патал берекатрив ацайды, мублагъди, аваданлуди хъурый! Цийи йис чакай гъар са кас патал рикле авай эку мурадар къилиз акъуддай майдандиз элкъуярай! Квез Цийи йис мубаракрай, играми лезги халкъ!

“ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН” редакциядиин колектив

Депутатри хъяна

21-декабрдиз Ахчегъ райондин депутатрин собранидин нубатдин сессия къиле фена. Адан сергъятра аваз депутатри Осман Магъмудович Абдулкеримов нубатдин сеферда райондин къил яз хъяна.

О.М.Абдулкеримов 1968-йисуз Ахчегъ райондин Хуърургин хъуре дидедиз хъана. Волгограддин хуърун майишатдин институт, “финансар в кредит” пешекарвиял бизнес идара авунин институт (институт управления бизнесом) акъалттарна.

2013-йисалай Ахчегъ райондиз рөгъбервал гузва.

* * *

Ислен юкъуз, 21-декабрдиз, Дербентдин депутатрин собраниди шегъердин къил яз Рустамбек Седретдиновиц Пирмегъамедов хъяна. Идакай “Лезги газетдиз” муниципалитетдин пресс-къуллугъди хабар гайивал, и къуллугъ Мавсум Гылалович Рагымовал ихтибарна.

Шегъердин депутатрин собранидин сессияда 30 касди иштиракна. Вад касди чин паталай сес гудай ихтияр собранидин председатель Мавсум Рагымоваз ганвай. Дербентдин администрациядин къилин къуллугъ патал 5 касди документар вуганвай. Конкурсдин бинедаллааз абурукай 2 кас хъяна: вахтундиди шегъердин къилин везифаяр тамамарзай

дин къилин заместитель Артур Гъамзатов. Депутатри шегъердин къил яз абурукай Рустамбек Пирмегъамедов хъяна.

Р.С.Пирмегъамедов 1983-йисан 18-февралдиз дидедиз хъана. Урусатдин Министрдин правовой академия акъалттарна. 2018-йисалай инихъ Дербент шегъердин администрациядин къилин сад лагъай заместитель яз къалахзавай.

* * *

22-декабрдиз Дербент райондани депутатрин собранидин сессия къиле фена. Адан сергъятра аваз депутатри муниципалитетдин цийи къил хъяна. “Лезги газетдиз” райондин пресс-къуллугъди хабар гайивал, и къуллугъ Мавсум Гылалович Рагымовал ихтибарна.

М.Г.Рагымов 1963-йисан 11-июлдиз Дербент шегъерда дидедиз хъана. Иваново шегъердин энергетикадин институт, Воронеждин экономикадинн праводин институт, Урусатдин халкъдин майишатдин карханаяр патал рөгъбервал гудай пешекарв гъазурдай Президентдин махсус программа акъалттарна.

Райондин къил яз хъядалди вилик Мавсум Рагымова Дербент шегъердин депутатрин собранидин председателдин везифаяр тамамарзай.

Гайи гаф хвена

Агъмед МАГЪМУДОВ

22-декабрдиз Дагъустандин Государстводин секретарь Хизри Абакаровни Дербент шегъердин мэр Рустамбек Пирмегъамедов азаддиз къуршахар къунай дуныядин Кубокдин сагъиб Даурен Куругълиеваш галаз гуруш хъана.

РИКЕЛ ХХИН, 12-18-декабрдиз Белград шегъерда (Сербия) азаддиз къуршахар къунай дуныядин Кубок патал акъажунар къиле фена. Урусатдин хъянавай командадик кваз ана иштиракай Дагъустандин спортсменри къизилдин 9 медаль къазанмишна. Абурун арада бине Хив райондин Цналрин хуърий тир Даурен Куругълиевни авай.

Гурушадал гъалибиди акъажунар къи-

ле фейи къайдадикай ва спортдин рекье инлай къулухъ къилиз акъудиз къанзай къастарикай, фикиррикай лагъана. Д.Куругълиеван гафаралди, вилик азаддиз къуршахар къунай Олимпиядин къулгъунра иштиракдай спорстменар тайинардай турнир ква. Алай вахтунда ам гъаниз гъазур жезва. Спорстмендин мурад Олимпиядин къулгъунра къизил къачун я.

Хизри Абакарова Даурен Куругълиеваз гъаливал мубарак авунихъ галаз санал, ада къвалер маса къаучдай пулни гана. “Зун Дербентдин мэр тир чавуз Даурен Куругълиеваш галаз гурушши миши хънай. А вахтунда за, эгер Даурена дуныядин чемпионатда къизилдин медаль къазанмиштайта, ада савкъат яз къвалер гуда лагъана хиве къунай. За гъамиша жува гайи гаф хъзвъа”, - къейдна Хизри Абакарова пулдин тақватар вахкудайла.

М.А.Гъусейнов

тандин композиторрин мектебдин юкъван несилдин векил тир.

М.А.Гъусейнов 1941-йисан 2-февралдиз Рутул райондин Хъульульдин хъуре дидедиз хъана. Композитордин рехъ ада Махачкъаладин музыкадин училищеда чирвилер къачунилай гаттунна. ММУ-дик экечай чавуз М.Гъусейнован 14 йис тир, амма и карди азас нотаяр чирунин, фортелинадал къульгъун жигъетдай са манийвални ганач. Училище акъалттарайдалай къулухъ же гъиль пешекарди Дербентдин күлтүрпросветчилищеда къалахна. Гуьльгъунлай М.Гъусейнова Москвадин күлтүрадин государстводин институтда къелна, армияднин жергейра къуллугъна.

Жуъреба-хъуре йисара Мегъамед Гъусейнова “Дагъустан” ГТРК-да отдельдин заведующий, художественный радиопрограммайрин къилин редактор, РД-дин күлтүрадин министрдин заместитель, Дагъустандин операдинни балетдин гостеатрдин художественный руководитель яз зегъмет чуугуна. 2015-йисалай инихъ ада гъа и театради музыка-дин паюнин заведующий яз къалахзай.

Мегъамед Гъусейнова республика-да къилем фейи медениятдин хейлин ми-реката - конкурса, концерта, советра, тамашайра жюридин член яз иштиракна. Гъар са вакъиадиз къимет гудайла, ада сифте чкадал пешекарвал эцигдай.

Мегъамед Гъусейнов хайи чалахъ, медениятдихъ, халкъдихъ рикл кузвай чехи ватанперес, герек чавуз гъамиша къумек гуз гъазур вафалу дуст, чарадан гъалдикай хабар къадай къени инсан тир. Гъахътинди яз ам чи риклерани амуъда.

“Лезги газетдиз” редакциядиин колективди Мегъамед Азизханович Гъусейнова рэгъметдиз финихъ галаз ала-къалу яз адан хизанриз, вири мукъва-килийриз башсагъльгъувал гузва.

Шегъерда - “Цийи шегъер”

2021-йисуз Дербент шегъердин 21 миллиард манатдин къадарда аваз инвестицияр агақъада. Идакай Дагъустандин Государстводин секретарь Хизри Абакарова хабар гана.

Къадим шегъердин виликан мэрдин гафаралди, бюджетдинбур тушир пулдин тақватар “Цийи шегъер” тъвар алай проект къилиз акъудунин карда харжайдалай я. Къейд ийин хъни, Дербентдин къибле пата инвестицийрин еке проект

гъилем къадайвал я: ина 15 агъзур ага-ли гъакъдай алай аямдин цийи микрорайон эцигда. Райондин центрада лагъайтла, мискиндикай, килисадикай ва синағодадикай ибарат руғьдин надир имарат хакждайвал я.

Мадни Хизри Абакарова хабар гайивал, “вад гъетрен” 3-4 мугъманхана эцигуниз 10 миллиард манат пул харжда. Дербентда ихтиин дараматар эцигиз къланзай карханаярни майдандиз экъечнава.

Мукъаят хъухъ: лутуяр

Дагъустандин къенепатан кратин министрдин пресс-къуллугъди хабар гузайвал, алай вахтунда Урусатда, гъажергедай яз Дагъустандин, лутуяр чилина гъатзайвай агаълийрин къадар газа жезва. Абуру инсанривай пулдин тақватар къакъудун патал гъар жуъредин къайдайрикай менфят къа-чузва: мобиълный алакъадин телефонрикай, интернетдикай, “Мобиълный банк” къуллугъдикай, “Авито” сайтдикай... Идалай гъейри, лутури пул къа-къудунин карда вирусрин къумекдалди телефон кардикай хкуддай програм-маярни ишлемишава.

Эгер квез малум тушир нумрадай зенг авуна къу банкунин картадин ва я счетдин нумраяр, логинари паролар лугъун таълабзаватла, ахътинбуруз са жуъредин малуматни гумир. Лутури зенгер авура-ла, чеб банкунин ва я тахъайтла государствоин тайин са органдин векилар я лутуъз, табзава ва чизи герек малуматар къватлиз алахъзава. Мукъаятвал квадар-мир. Къун лутурив алцуариз тамир!

Эгер квез къу банкунин картадин делилар (мисал яз, пароль) маса ксариз чир ханвайди хъиз аватла, къун яшамиш жезвай чкада авай банкунин отде-ленидиз хабар ая.

Коронавирус: эхиримжи рекъемар

РД-дин Роспотребнадзордин депилралди, 23-декабрдиз Дагъустанда корона-вирус акатайбурун къадар 22 202-дав агаънавай. Эхиримжи юкъуз коронавирус акатай 158 кас дузыдал акаънда.

Гъа са вахтунда дуихтурилай начагъ хъайи 19 061 кас (эхиримжи юкъуз - 120) сагъар хъийиз алакъанва. Санлай къачурла, республикада 1 011 798 кас ахтар-мишнава. 2 824 кас, амайбурукай чара авуна (изоляция), къвалера ава. Дагъустанда коронавирусдик 1078 (эхиримжи юкъуз - 5) кас къена.

Нариман ИРАГЬИМОВ

ГҮҮРМЕТЛУ КІЕЛЗАВАЙБУР!

Эгер күр рикел аламатла, йисан сифте кылляй политики, аяндарри ва экстрасенсири Гъамбардин кыфрен йисуз дүньядин майдандан хейлин дегишилдер кылле фидайдан, төбиятдин бедбахтилер, инсанрин патай гъукумриз авай аксивал, ажугъ артух жедайдан гъакындай малумарнай. Абуягъалмиши хъанач, амма чи вилериз акур гъакыкъат, Чилин винеп кылле фейи ва арадал атай вакъияр инсанрин зельле ракъурдай, дүньяни кваз такланардайбур хъана. Күрелди лагъайлар, Гъамбардин кыфрен йис мусибатрин ва къизгъинвилерин таъсирдик кваз фена.

Цийи йисаз бегъемилелди камар веъзени агакынч, Китайдай агакъай хабарри ва ахпа дүньяядыз чийл түгъвалди (коронавирусди) миллионралди инсанар къурхулувилек кутуна. Сифтедай газфобуру корона-вирусдин хъайбат кваз къунчтани, ахпа акуна, азар хаталуди, инсанар, тъветлер хъиз, кырмишшавайди я. Къе дүньяда түгъвалдик 77 млн кас начагъ хъанва, 1,7 млн кас къенва. Россиядин алими, дүхтүрри түгъвалдин вилик пад къадай вакцинар ақүднава ва виридан умудни абурук ква. Са ра-

Алатзавай йисуз Дагъустанди федеральны милли вири 12 проектни кылиз акъудунин карда иштиракна. И рекъериз 2020-йисуз чара авур пулдин тақъатрин къадар 29,5 миллиард манатдиг агақына. Им 2019-йисуз бюджеттрай чара авур пуларлай хейлин газа я. Идакай 23,8 миллиард манат - федеральны бюджетдин, 3,9 миллиард манат - республикадин бюджетдин, 1,8 миллиард манат маса чешмейрай чара авур тақъатар я.

Республикадин вири менистерствори, ведомствори, шегъеррин ва районрин саки вири муниципалитетти милли проектар кылиз акъудун патал хейлин зегъмет чуугуна. "Образование", "Яшайишдин квадар" ва шегъердин шарттар, "Хатасуз ва ерилу рекъер", "Демография", "Здравоохранение", "Культура", "Зегъметдин бегъерлувал ва каркесидик кутас күмек гун", "Илим" "Стимул", "Виже къевен тийидай гъалдиз атанав яшайишдин квадарин фондунин къадар көвелей түмиларун", "РД-да шегъердин къулай шарттар арадал гъун", "Экология", "Михы яд" ва "Тамар хүн" проектинни программайрин сергъятра аваз чи хүрерани шегъерра хейлин школаяр, аялрин бахчаяр, больницаяр, медпунктар, спортдин майдандар эзигна, газфобур ремонт хъувуна, паркар арадал гъана, хүрерииз хъвадай цин, газдин,

**Мегъарамдхурун
район**

Виликдай хъиз, районди республикада хурун майишатдин сүрсөт арадал гъунин карда важибу чка къазва. Иллаки емишар гъасилуна. Районда алай вахтунда бегъердал алай 5,7 агъзур гектар багълар ава. Абурукай къе цил авай емишрин багълари 1213 гектар къунва. 2019-йисуз хурун майишатдин зегъметчиири 4,4 миллиард манатдин къимет авай сүрсөт гъасилна. Ци и рекъем мадни екеди жеда. Багъларай ва ципцилухрай, саларай къватл хъувур бегъерди 65 агъзур тонн тешкилда. Икк зегъмет чуугуни яшайишдин месэләягъядай мумкинвални гузва. Районда субтропикрин емишар гъасилунаизи къетлен фикир гузва. Эхиримжи йисара ина хурмайрин багълар артух жезва.

Федеральный ва республикадин программайрин, милли проектирин бинедаллаз района хейлин крат авунва. Республикадин метлеб авай Гъепцегъар-Цийи-Филер-Таъирхурун-Къазмаяр-Ялама Цийи рехъ саки күтъяньава. Ам кардик акатуни райондин ва республикадин экономикадин са бази хилер вилик финиз күмекда. Ярагъ-Къазмаяр-Бут-Къазмаяр-Новоаул-Къиличхан-

Мусибатдин ва къизгъинвилерин таъсирдик

хунни алач, инсаниятди, садакай масадак акатдай чуру хейлин азарар хыз, түгъвални квадарда, халкъарин руыгъда секинвал, архайнинвал хутада.

Гъамбардин кыфрен йиса инсаниятдиз төбиятдин газф къадар бедбахтилерни гъана. Чка-чкада хүрерал, шегъеррал яд акъалтуни, цаяр къуни, түрфана, чайгъуна, запзалаир арадал атун агъзуралди инсанар квадарика, дөвлетрикай мағърумна. Улквейриз хейлин зиянар гана. Абуя гилани давам жезва.

Бязи вахтара инсанри, эхир къилин нетижайрикай фикир тийиз, рикел акъалтай гъерекатар авуналди чи чипизни зиянар гуда. Ихтиин крат, чаз акурвал, Белоруссияда, Къиргъизияда, Украина, Азербайжанда, Эрменистанда хъана. Күтъяя тежедай забастовкай, гъукумдиз акси экъечунар, дяведин төрекатар себеб яз инсанарни телефона, республикайрин экономикадизни зиянар гана, халкъарни къурхувилик кутуна, абурун яшайиш көве туна. Гъелбетда, инсанрин рикелай ихтиин мусибатар алатда.

Россияда йисан къилин вакъиайрик акатзана: Россиядин Федерациядин Гъукуматдин Председателине Михаил Мишустин тайнарун; улкведин дидбин закондик - Конституциядик алабаяр, дегишилдер күхтүнин жигъетдай кылле тухвай сечкияр; фашистрин Германиядай Гъалибвал къазанышна 75 йисан юбилей къеид авун; виридалайни вилик түгъвалдик акси вакцина ақүдун; улкведин аслу туширвал ва халкъарин секинвал, ислягывал хъунин мураддалди алай аямдин вири истемишун-риз жаваб гузтай ракетаяр, яракъар ақынун...

Дагъларин улкведани Гъамбардин кыфрен йисуз хъсан терефдин хейлин дегишилдер арадал атана. Абурукай кар алайди - Дагъустан Республикадин Къилин къуллугъдал вахтуналди генерал-лейтенант Сергей Меликов тайнарун. Инал къеид авун лазим я хы, республикадиз пуд йисуз рефьбервал гайи Владимир Васильева сиясатдин, экономикадин, яшайишдин гъалар пайгарвилик кутун, федеральны ва республикадин бюджеттрай ахъайзайвай пулар гъакыкъы краиз ишлемишун, коррупциядин, терроризмдин вилик пад къун, шегъерра ва хүрера яшайишдин метлеб авай эцигунрин къадар артухарлава. Багъманчийри битмишарзайвай ичер, шефтелар, плинниар, ципцилар, хутар, жумар пара тъялмубур, витаминалди дөвлетлубур жезва.

Сулейман-Стальский район

Сифте нубатда "Сардархуар-Даркүш-Къазмаяр" водоводдикай рахаз къанзана. И проект гъиле къурла, къуд райондин агъалийри екедаказ шадвалнай. Гъикл лагъайта, цүдралди хүрерин агъалияяр хъвадай ва агъзур гектарралди чилер дигидай целди таъминардай мумкинвал жезвай. Амма жууреба-жүре себебар аваз бюджеттдей бес къадарда пулар ахъай тийиз, къалах яргъал веъзена. Эхиримжи къве йисуз бес къадарда пулар чара авуна, алуқызайвай йисуз водоводда ядни твада. Им чи инсанар патал лап разивалдай делил я.

Районди федеральный программайра ва милли проектирар улмуырдиз кечирмишунин кардани активдаказ иштиракзала. Ихтиин къалахи агъалийрин гүльбүл ачухардай нетижаянни арадал гъизва. Агъа Сталь-Къазмайрал 400 ва Алкъадрал 110 аялдиз чка авай школаяр кардик акатда. Цумуррин ва Цийи Испикрин хүрера модульный ФАП-ар ишлемишиз вахкана. Райондин больницая патал компьютерный томограф къачуна. Түгъвалдик начагъбуруз ерилу къуллугъ авун патал герек хейлин тадаракар кардик кутунва.

Агъа Стальприн хурун ва шегъедин къалав "Женгинин Баркаллувилин" обелиск цийикъла түккүл хъувуна, Герейханован хүре, Эминхүре паркар түккүлнава, Цийи Макъа "Яс чулагзвай диде" памятник ачухна.

Хурун майишатдани къеид ийидай крат ава. Малдарвилин "Векъелар" агрокомплекс яваш-яваши вилик физва. Ина 600 лапаг 4000 верч хъувуна. 400 кал патал ферма ва ниси худдай цех эцигзана. Фермерар багъманчивелни машгъул жезва. Районда йисалай-суз багъларин къадарар артухарлава. Багъманчийри битмишарзайвай ичер, шефтелар, плинниар, ципцилар, хутар, жумар пара тъялмубур, витаминалди дөвлетлубур жезва.

Мегъарамдхурун район

Къуучхуэр водопровод гъиле къунва. Йисаралди и хүрерин агъалияяр хъвадай яд бес тежез, гъари къанвайди тир. Гила и татурайвал амукъдач. Цийи келдай йисуз Са-мурдин ва Уржабадин аялри алай аямдин шарттар фикирда къуна эцигнавай школайра чирвилер къачуда.

Ахцегъ район

Ина "Хуриерин мулкар комплексидиказ вилек тухун", "Зи Дагъустан - шегъердин къулай шарттар", "Зи Дагъустан - зи рекъер", "Алай аямдин школа", "Михы яд", "Здравоохранение", "ЖКХ". Ерилу къуллугъралди таъминардай шарттар яратмишун"... хътин важибу милли проектирин сергъятра аваз къалахзана. Икк, "Ахцегъ-Къурукал-Смугъул" (яргъивал - 17 км) ва "Ахцегъ-Хурург-Рутул" (яргъивал - 13 км) газопроводар ва "Лекъе дере-Ахцегъ" (яргъивал - 28 км) водопровод тухун патал проектир түккүлнава, чил тайнарнава. "Самур" комплексидик кваз гъайванар түккүвадай ва як гъялдай цех кардик кутунва. Ахцегъя 60 аялдиз чкаяр авай бахчая эцигиз башламишна, къве мөртебадин зурба спорткомплекс эцигзана.

Хуругъа Мамед Гъажиеван тъварунихъ янавай ва Калукрин хүре "Гъалибвилин" ял ядай паркар түккүлнава. Образованидин "Точки роста" проектдай Ахцегърин 1-нумрадин юкъван школада къве кабинет тадарапламишна. Ахцегъя 60 чкадин бахчая ва 120 чка авай школа эцигиз эгечнава. РДдин инвестиционный ЦРБ-дин Цийи комплексдин эцигнава давамар хъийизва. Къевдай йисан зулухъ ам ишлемишиз вахкун лазим я. Чепени Цуругъа модульный Цийи ФАП-ар эцигнава, "Михы яд" милли проектир 2021-йисуз "Лекъе дере-Ахцегъ" цин линия цийикъла түккүл хъувуна ва "Мацар-Смугъул" хъвадай цин цийи линия тухун пландик кутунва. Культурадин маканар ортехникалди, Гутумрин, Хинерин ва Фияринбур квачиз, амай вири хүрерин ктабхана-яр интернетдик квай компьютерралди таъминарнава.

Агъалийрин яшайишдихъ, образованидин, здравоохраненидин хилерихъ галаз алакъалу яз, зи фикирдади Дербент, Къургъай, Докъузлара, Хив районна ва Дербент, Дагъустандин Огни шегъеррани къиле физва. Къуй абуя мадни газф, чи инсанрин агъваллувал хъсан ва хүрерни шегъерар гүрчег, авадан хуруй.

Ван авуна Тереф хуъзва

А.М.АГЫМЕДАГЫАЕВ,
хуъзуры майишатдин илимрин
кандидат

Зун "Лезги газетдин" 51-нумрада чапнавай Ш.Шихмурадов макъладыкъ галаз таниш хъана. Ана автордии Эседуллар Мамедов рагметдиз фейидалай инихъ 100 йис тамам хъанвайдакай ва а касдин тъвар хъсанвал чир жедай алай аямдин неслири чими келимайралди рикел хизвайдакай, ада вичин дөвирда авур къалахра алай не-силдиз эбеди гел тунвайдакай гъахъудаказ малумарзана. Ленинан ордендин саъби хъай къана-жагъу хъцик макъалада галай-гайвал къиенва. Гъавиляй чун адан умъурдин ва къалахдин рекъерий геъеншдиз рахадач. 1955-1961-йисары Эседуллар Мамедов Ахцегъ райондин районкомдин сад лагъай секретарь тир чавуззи рагметлу даҳди Ахцегъ райондин Къуучагъирин хурун "Искра" колхоздин седривиле къалахзайвай. Ада гъамиша вичиз Ахцегъ районда къалахай районкомдин секретаррий Эседуллар Мамедов хътиң михы рикл авай, акуллу камаллу, вичи къалахай вири районра халкъдин арада еке гъурумет хъай мад гъич са секретарни вичиз акунач лугуздай. 1961-йис тир, ам секретарвилай азадна, Обкомди Махачкъала шегъерда маса къуллугъдал тайнарнавай. Августдин вацран эхирар. И чавуз хурий Ахцегъиз физвай чи даҳдиз садлагъана Ахцегърин гъамамрал алай аялрин санаторийдин патав текдиз ақвазнавай Эседуллар Мамедов аквазана. Салам гана, ада жузуна:

- Эседуллар Межидович, вун и экуйнин къиялай вуч къалахава аваз атанвайди я гъамамрал?

Хайр я, - лагъана Эседуллар Мамедова. - Зун и санаторийда къалахзайвай урус дишегъли Надядин патав атанвайди я. Къве йис тир ада санаторийдин къуль гъайванрихъ галаз зи къве гъайванни (къве хеб) хуъзайвай. Зун и хипер хутаиз атанвайди тир, анжак Надяди хипер къу колхоздин хиперин суръудик акатна лугуздайвай.

И вахтунда даҳди Эседуллар Мамедоваз исятда за вав къве хипен еринда, колхоздин суръудай къуна, къве гъер вахкуда, хипер ви къуз лазим я, лагъанай. И ван хъай Эседуллар Мамедова даҳдиз газф саърай лагъана, вичив и гаррам гъер вахкудалди, хъсан тир а гъаллдин къве хеб вахканитла лагъана. И гафарин ван хъай даҳ алатмат хъана, ада гъа юкъуз адан къве хеб суръудик хъана, вахкана. И суръетти зи даҳдин рикелай алат тийиз, са шумуд сеферда заз тикрар хууна. Эгер адан чкади ма-са кас алайтла, гъелбетда, ада къве гъер вахчудай, лагъанай зи даҳди.

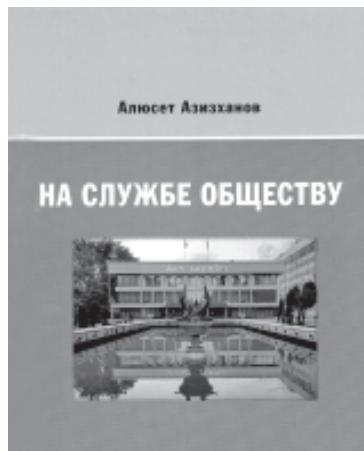
Чи даҳдини Эседуллар Мамедов дузыз ва михы къилихрин касдири субутзана. Ада алай вахтунин дөвирдин не силдиз инсанвилин, дузывилин чешнене тана.

Ш.Шихмурадова вичин макъала-да къеиднавайвал, ихтиин михы, лайхху касдин тъвар эбеди авун патал ва адан 100 йис тамам хъунихъ галаз алакъалу яз, зи фикирдади, адан тъварунихъ Мегъарамдхурун, Докъузлара ва я Ахцегъ районин кънейрикай сад янайтла, газф хъсан ва гъахъу кар жедай. Ш.Шихмурадов тиклифар дузызбур ва гъахълубур я. За адан теклифирин тереф тамамвилелди хуъзва.

“Жемиятдин къуллугъда”

Агъмедин МАГЬМУДОВ

Мукъвара Дагъустанда республикадин жемиятдин машгүр деятели, публицист Алюсет АЗИЗХАНОВ “Жемиятдин къуллугъда” (“На службе обществу”) твэр алай ктаб чапдай акъятнава. Ана республикадин Общественный палатадин ва коммерцияндиди тушир “Набат” тешкилатдин (адан рөгъбер Алюсет Азизханов я) ківалдахдин чешнедалди Дагъларин улькведа гражданвилин жемият арадал атунин месэлайрикай сүбъеттаза.

17-декабрьдиз Махачкъала, РГъамзатован тварунихъ талай Милли ктабханада, ктабдин презентация кыле фена. Ана РД-дин милли сиясаддин ва динрин кратин рекъяй министрводин. Общественный палатадин, СМИ-рин векилти, алимири ва масабуру иштиракна. Мярекатдал рахайбуру цийи ктабдин лайхлувлерикай, жемият па-тал адахъ авай метлебдикай, ктабдин автордикай чин фикирлар лагъана.

Къейд ийин хы, ктабда авторди жуъреба-жүрье йисара гъар жуъредин темайрай къевенвай мақъалаяр гъятнава. Абурун арада граждандрин аздавал ва ихтиярар хуынин темадай гъазурнавай ківалдахри къетлен чка къазва. Кылди къачуртла, авторди гражданвилин жемият вилик финиз, санай масанис къучарнавай ағъалийрин ихтиярар хуынис, динрин, милдетрин арада авай амадавилиз, акъалтзавай несилдиз ватанпересвилин тербия гунис ва маса кратиз талукъ месэләяр къарагъарнава. Хейлин мақъалаяр санал къватнавай и ктаб улькведин, республикадин умумърда эхиримжи 20 йисуз кылые фенвай гъерекатар, вакъиляр къалурзавай хроника хызы къаузли жеда.

Алюсет Азизханова рөгъбервал гузвой “Набат” тешкилатдикай рахадила, РД-дин милли сиясаддин ва динрин кратин рекъяй министрдин заместитель Арсен Магъмудова къейд авурвал, Советтин Союз чкайдалай къулухъ арадал атай четин мақъамда и тешкилатди республикадин жемиятдин умумърда важибул чка къуна.

“Набат” чипхъ гъакъыкъи краталди республикада гражданвилин жемият вилик тухудай къаст авай жегъиль общественникиз чешне яз къалурзиз жеда”, - лагъана министрдин заместителди.

Мярекатдин эхирдай Алюсет Азизханова презентацияндиди иштиракчийиз, вичиз ктаб акъудунин карда къумекар гайи вири юлдашриз сагърай лагъана. Малум хъайинал, “Жемиятдин къуллугъда” ктаб “РусГидро” ПАО-дин Дагъустанда авай филиалдин къумекалди чапнава ва ам “Набат” тешкилатдин 20 йис тамам хуынис бахшнава.

Мерд Али ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Вуж я ЧИНОВНИК? Вучиз ам инжиклу авун герек туш? Белки, датана са нин ятла гъил, вил алац чехи хъянвайди ятла?.. Белки, вун тахсирлу яз, адав саташиши жезвайди ятла? Белки, чранвайди тушиз, ваз аддавай чрай крат кланзаватла?..

Пагъ, вуч я къевзвай къван суалар, факъир чиновницидай рахаз клан хъайивалди! Гъар гъикл хъайитани, чина, демократияди цүк акъуднавай обществода, чиновницид хукуърун, адакай пис раҳун, алазни, алачини адавай истемишун, са вуч ятла тілабун, күрелди, ам инжиклу авун айб къевдей кар я. Хукуъмир факъирдик! Гъакини вич күтүннавай креслоды күчленвайди я ам...

Гыкъван собранийра, совещанийра, саммита, форума ацуқъда?.. Гыкъван яб гуда күлилз акъудиз тежедай тапшуруғыз? Шумудан тілабун, шумудан дертни гъам япа къада?.. Гыкъван жува-жув рөгъведа?.. Нихъ галаз жув пайда?.. Жуван къуллугъни, жувни, пабни, мукъва-кылини хвена, масадаз вуч гуда? Гыкъ гуда? Күз гуда? Къачун тавуна?..

“Чиновник” гафуниз М.Гъажиеван “Урус чаланни лезги чалан словарда” къалурна-

гару ярхарнавай ктай тараф мишердив кульп хууруна, рекъелай алудна. Пагъ, бубад рухаяр! Чиновники акъудай къал вуч я! Участоқдин инспектордилай гаттунна, областдин прокуратурадив агакъына, вири чиновникар инжиклу авуна етимди. Садални алуку тавуна, мектебдиз физвай рехъ (жигъир) азадна анал аватнавай тарцикай. Государстводиз ада саки зур миллион манатдив агакъына “зиян” гана лугъузва силис тухвай ксари. (?) Бес! Гектарралди майданрай там атлұз, вагъунриз ягъиз, кірас тарааша-вай ксарин суд-дуван садавайни йисаралди жезвач! Ибуру государстводиз са зиянни гузвач жал?

хидан патав къведай вахт жагъана гъа!” ла-гъана, вичин рак ахгална...

Чина, шегъерда, марфар гзаф къвана, күнейрап яд ақылтна, эквер түхвена, ше-гъерэгълияр саки завалдик акатай хътинахтар хайилтани, герек къуллугъриз, мэриядиз зенг авун, күмек тілабун ақылтлай низам-сузвал, шегъердин чиновникар инжиклу ийизвай кар я.

Де күнне лагъ, марфадик, къулайсуз миччи күнейира къекъвез, шегъердин сағыбирихъ маса дердияр тімил авайди хызы яни квезд?.. Эха къвед-пуд юкъуз эквни яд авачиз?..

Күрелди, тахсирар кесибrikни етимрик, ялгъузрикни ажузбурук квайди я. Кесиб күз хъана? Етим күз хъана? Ви ялгъузвиляни бес чиновник инжиклу ийидани?..

Хипен ківали цай къуна, кана кланел къван. Амукъайбур кундайк къванер я накъан. Ажуз хъана, ялгъузни генани факъир, Аламукъана күчедал, квахна фир-тефири.

Са күмек жагъуриз кіланз ам тефей чка хъанач. Вирина азаса жаваб гана:

- На гъак! чун, кере, акъудмир киляй! Залукда күз эцигнеч ви күргъене къазма? Ви тахсир я... Чи пата са затлни амач...

Эхирин чехи меркездиз жанавурдин патав финиз мажбур жезва хеб.

Чиновник инжиклу ийимир!.. (Фельетон)

вай манайриз килиг: 1. Пачагъдин дөөирда Россияда ва гила капитализмдин ульквейра пачагълугъдин къуллугъэли. 2. Күтчүчүрши манада. Бюрократ, вичин везифадиз анжак чиновник хызы, рикл гөвчиз килигдай кас.

Агъмепуллагъ Гульмегъамедован лезги чалан баянрин словарда и манайрал “чиновникэал” гафни алаба авунва, баянни ик ганва: “чиновник тир пешекарвал”. Мисални гъанва: “Чиновникэал пулуниз хъсан я, исанеал - намусдиз”. (Халкъдин раҳуна).

Ихтиян баянриз къимет гайила, гъавурда акъазва хы, чиновниквал гъукумдин къуват гылевай кас - къуллугъчи я. Пачагълугъдин къуллугъчи. Вичини гъукуматдин хазинадай хъсан пул (мажиб) къачузва. Амма кар-венифа вуч ятла, лагъанвач. Аквар гъаларай, тілебиатди (обществоди) вичи гъакл халкънава чиновник. Къуллугъдал ала. Нин? Күн? Вуч паталди?..

Чи вилик къве словардани лагъанвайвал, бюрократвал ийиз, намус-инсанвал пулуналди эvez ийиз вердиш хъянвайди. Ихтиинди, бес вуна са вуч ятла истемишайла, инжиклу жедачи?.. Амма ихтиярар адан гылес гзаф ава.

Чиновникдал алуку тавуна, ваз бязи вахтара гыч кам къачудай ихтиярни авайди туш. Ихтияр къачуз адап патав фейилани, кас инжиклу авун жезва. Бес вучда? Садални алуку тавуна кам къачудани? И чавазуни, вичел алукунан лугъуз, чиновник инжиклу жезва эхир?

Лап и мукъвара Краснодардин краиде са факъир етимди мектебдиз физвай рекъел

Иркутский областда, Хакасияда тамам хуърер, шегъерар алатай гатуз цик акатна, масанра тамари Цаяр къуна, ківалер, хуърер кана, ағызурралди факъирар ківал-юғ, эменини авачиз амукъына. Журналистди чкадин чиновникдивай, завалдик акатайбуруз вуч күмекар ганва, гузва лагъана, хабар къурла, ада кабинетдиз атанавайди кицяйни къазвач. Артухлама, микрофонни къакъудна, хажна чилел гъалчазава! Халисан юкъварар къадай бөевикид хызы тухузва вич инжиклу хъайи чиновники - шегъердин мэрд.

Бес гъахтын рикл из тақлан суалар газа фидани мэрдин патав?.. Ибури яръяра жезвай крат я. Чина бязи хуърерин чехибурун патав, зи хула яд авац, ківалих гайал сал күрэзва, күмек це лугъуз фейила, лап рикливай инжиклу ийизвака кас. Бес хуъръун чехидахъви салайни хулалай гъейри маса дердияр авайди тушни? Кас гъар юкъуз райондин чехидан патав физвайди гъисаба яхъ!..

Райондин чехидан патавни садра чи са десте журналистар, герек дерди авац, акъатда. Вахт нисинилай алатнавай. Атاي ксар къабулдай ківале ацуқънавай тілавус руша, мили хъвер сивел алаз, күн геж атана, чехиди чкадал алач лугъузва.

Гъя и геренда чехидан кабинетдай чинар чини хызы яру хъанвай зурукъар акватна, гульгүнлаз чехиди вични. Чун дегълизда акур а кас акъван инжиклу хъана хы, гыч чи патав атана, күн тыңк акъатнавайди я лагъана, хабар къадай мумкинвалын жагъанач... Журналисттар зурукъар туш къван, гъисаба къадайвал...

Чи кіеввал акур приемныйда авай рушни кіеввал инжиклу хъана: “Халуйриз чехидан патавни садра чи са десте журналистар, герек дерди авац, акъатда. Вахт нисинилай ацуқънавай тілавус руша, мили хъвер сивел алаз, күн геж атана, чехиди чкадал алач лугъузва.”

Жанавурди хеб гъикл саймишдатла, садазни сир туш.

- Кун кайла, вун вучиз ама саламат?! Жанавурдиз и ківалах хъана аламат... Фад күттегъяна месэла. Мад я суд-дуван хъайидакай садазни атанац са ван. Кайидакай руыхъ хъана, амукъайди-түүн... Гъакъикъатдин гъавурда акъазватла күн?..

Чина государстводин кылин кас тир сада лагъай президентди, ағылайрилай къевзвай, күл, фамилия алачир (анонимный) чарапиз ерли килиг тийидай указ гъавайда къабулайди тири? Чиновник инжиклу тавун патал туширни?

Адалай куулухъ мад са указ: эгер чиновникдикай къана, хана кхызыватла, а кар судди тестикирнавай делилар ва чиновникдин вичин развални авачиз күлилз акъуддай ихтияр садазни ганвач... (?)

Бес ихтиин указрилай куулухъ вуна чиновник күз инжиклу ийизвайди я?

Чиновник хүн патал күн садра шумуд рекъель, шумуд идарадин ракларал, гъята ківалелни газа гъикъван къараувулар эцигнаватла килиг. Вуна инжиклу авун паталди яни?.. Ихтиин кхызынатравай вуна бес садин инжиклу ийизвачни? Чир хуъх вазни, пары кхынни, пары раҳунни чиновник инжиклу ийизвака себебар я. Гафунин ачувац ганва лугъуз, инжиклу ийидани жувакай кіелзайвас кас?..

Мад вучда. Кхын хъана завай. Инжиклу хъайитла, гыл къачу. Гъалатлар бағышиш сувабидин кар я лугъуда. Белки, тъа сувабирек зунни акатин...

Күрелди

* * *

Ийкъара республикадин здравоохраненидин умумърда лишан-лу вакъия кылые фена: Дагъустандыз медицинадин къуллугъчирин игтияжар патал “Патриот УАЗ” маркадин 42 машин чара авунва. РД-дин здравоохраненидин министрводин пресс-къуллугъди хабар гузайвал, машинар Урматдин Гъукуматдин къаарардин бинедаллаз улькведин промышленностдин ва алишверишдин министрводи маса къачуна.

Къейд ийин хы, цийи улакърин къумекалди участковый дуктурар медицинадин рекъяй күмек герекзавай дагъустанвийрин ківалерив агакъарда. Абуру “тади къумекдин” везифаяр тамамарда.

Мукъвара республикадин здравоохраненидин министрводи милли “Здравоохранение” проектдин сергъятра аваз Дагъустанда ийисэн эхирдалди модульны 30 ФАП кардик акатда. Абуру 26 эцигна ақылтларнава, амай 4 объектни ийисэн эхирдалди ишлемишиз вахкудайвал.

Дагъустанда коронавирусдин түгъвалдиз акси вакцинация да-вам жезва. РД-дин здравоохраненидин министрводин пресс-къуллугъдин малуматралди, алатай гъафтедин эхирра Республикадив “Гам-КОВИД-Вак” вакцинадин 800 доза агакъына.

Дагъларин улькведе сифте из коронавирусдин акси рапар ягъай-бүр дуктурар я. Лагъана кіланда, чи республикада вакцина ягъайдалай куулухъ инсандин пис хъайи дуьшшүшар садни авац.

Алай вахтунда Дагъустанда коронавирусдин акси рапар медицинадин 27 идарада язава. Махачкъалада - поликлиникайран инфекцийирин азаррин централа, амай шегъеррани районра - кылин дуктурханайра.

* * *

Милли “Здравоохранение” проектдин сергъятра аваз Дагъустанда ийисэн эхирдалди модульны 30 ФАП кардик акатда. Абуру 26 эцигна ақылтларнава, амай 4 объектни ийисэн эхирдалди ишлемишиз вахкудайвал.

Къейд ийин хы, 30 ФАП-дикай 10 республикадин бюджетдин та-къятрахъ эцигнава. РД-дин здравоохраненидин министрводин пресс-къуллугъди хабар гузайвал, ФАП-ар, сифте нубатда, абурун игтияж гы хуърера гзаф ятла, гъанра ахъайзава.

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

"Мани" гафуни чи рикел уымурдин муракаб алакъяр, ширин ва түккүль, шад ва пашман вядеяр, чехи агалкъунарни гъакъван тарвал гудай къакъатунар гъизва. Гылкъ къи, уымурди вичини тестикъарзайвал, еке шадвални гъахтинг къуватту тарвал галачиз, мани арадал къведайди туш.

"Мани" гафуни А.ГУЛЬМЕГЪАМЕДОВАН спорварда ихтигин баян ганва:

1. Сияй лугуздай гафариннава аваздин эсер. Инсандин гульгуль ачук хайила, манияр чеб чепелай күлүфкай кважыз акъвазда. 3.Э. "Мулькъелгелер".

2. Лирикадин эсер. Лап къадим заманадин лирикадин эсерар манияр я. И манияр чахъ гъар журединбур ава: кълани рушаз ва кълани гададиз лагъанвай манияр - и манийиз мульгуубатдинбур лугузыда. Лайлаляр ва кинер, перизадаяр ва даллайар, ясдин манияр, ватандикай ва гъурбатдикай, майшатдикай бендер ва икмадни. Абуру яратмишина виш иисар ятланы, халкъдин рикел гилани алама...

Аквазайвал, иисар-вахтар тънкынан алатайтлани, хъсан манияр инсанрин рикелей алатад...

Чеб чепелай суалар къвезза: вуч я мани зебди ийизвайди? Хъсан чалар яни? Гъавадин (аваздин) къетленвал яни? Артистдин устадвал яни? Алатарин журеба-журевал яни?..

Гъихтигин шартлари яб гузайбурун гъевес, ашукъвал хажжава?

Зитор Халил Халилов къвезза. Ада устадвиледи мани лугуудай. Сес авай касдихъ. Са алатни галачиз. Манидин гъаваяр ада, пианинодай хъиз, кларасдин столдайни, фирчиндайни, гъатта лопаткадихъ акалнавай лашунайни акъуддай! Ам бес төбии бажарагъ, Аллагдый вичиз гъахтинг пай ганвай кас туширни!

Адан манийри ("Лезгистанда мелер ава!", "Эльмира", "Вун наңк акур күнчегири" ва мсб.) чи меңерал гилахи ванзама.

Гъа саягъда рагметлу Керимхан Бабаеван маниярни ("Зичубарук", "Куредин рушар", "Яраб вуж ятла?" ва масабур збедибу я. Икм хъунин асул себеб абурун төбивал, чи халкъдин манийрин ирисиниз, хайчилип авазриз мулькувавал я. Халила мани лугуудайла чаз чи чуарин, булахринни чарчаррин сесер, күшүшар ван жедай. Абурун рикел гъахдай зерифвал авай.

Керимхан Бабаева къушар, гъетер, цуквер рахурдай хъиз тир.

Ашукъ Абдула, Ашукъ Ширина чун чипин сесериди Чеперинни Фиярин синериз, ялахриз хаждай!

Ашукъ Сакита дузыенрихъди, чи аранринни талайрин шағвардихъ ялдай хъиз жедай.

Рагметлу пешекар композитор Мегъамед Гъульсейнован ажайиб сесерин эсерри чи вилик Шарвилдинни Эминан, Сулейманнан Гъажибег Гъажибегован, Самурскийдинни Лезгинцеван игитвилини къаматар ачуариз, абурун күсметрикай сүйгүбетдай хъиз жеда...

Сегънедин билбилар хъий Рагымат Гъажиевадинни Шемси Къухмана-

авайди хъиз туш. Са бязи тіварариз килигин: "Экслюзив", "Восток", "Созвездие", "Прибой", "Рассвет", "Звезда", "Элит", "Престиж", "Шедевр", "Маэстро", "Ситория", "Золотая лира", "Казино", "Мечта", "Весна", "Оригинал", "Юждаг".... Мад ва мад аламатдин дестеирин ван къведа. Ибур лезгияр я, халкъдин ирисинай пай ганвайбур, төбиатдин бажарагъя яни лугууда?

Ерли садни манидиз лайихлуди квач лугуунни дузы жедач. Амма саки вирибур "манидарни, композиторни, шаирни, режиссерни, продюсерни" зун я лугузвайбур я. Икъван - бажарагъя! Манияр - садни???

Дикъет, фагъум-фикар, жавабдарвал амукъ тавурула, сеңнейрал лугууз, ағадихъ галай хътин чаларни гъизва:

Къацу багъдин вини къиле
Яд ргладай булах ава.
Къисмет тахъай ярдин рикел
Лугууз тежер дердер ава...

* * *

Чин мехъерик инсанар
къвати хъана.
Магъледа авай ван атана,
шад хъана.

Чи руш къвалий акъят тийиз,
къвати хъана.
Гадад гъилер сусаз гана
шад хъана...

* * *

Чи тухум чехи хъана, шадзава.
Дустари поддержка гуз, садзава.
Бубайрин, дидейрин рикел шадзава.
Къенин джаванар чипиз садзава...

Чи девирдин Ражаб Сафаров

Сажидин САИДГЫСАНОВ

Заз жегыил вахтара са шумуд ашукъдихъ галаз мулькувай таниш хъун къисмет хъана. Вирибурун тахвайтлани, са шумудан тъварар завай гъурметдивди къаз жеда. Сифте яз ашукъ Абдул заш чи хурые, са меҳъерик, яргъалай акур кас тир. Амма са сеферда ам зал Махачъала-дай Дербентдиз хъфизиз автобусда мулькувай гъалтна. Чун таниш хъана. Ам, Дағъустандин радиовещаний ганвай тапшуругъ къилиз акъудун патал, са девирда Дербентдин гъаким хъайи Бикеди тешкилай ашукърин акъажунра иштиракай ашукъ Лукъманнан манияр тамамариз хурузъ хъфизизвайди тир. Ада, еке калубдин журнализдиз ухшар дафттар ахъайна, шириар келна, са шумуд бейт маниярни лагъанай. Чаз, Дербентдиз агақъалди, рехъ гъикл акъалтнанчи чир хъаначир...

Герейханован тъварунихъ галай совхозда, Мегърали Букаровиц Бачханова рејбъервал гузай чавуз, майшатдин рејъя еке агалкъунар къазаннишунихъ галаз сад хъиз, культурадин хилезни еке фикир гузай. Адан девирда районда авачир хътин культурадин дарамат эцигна ва лезги районра авай музыкадин алатрагъл къугъвада, манияр лугуздай устадар санал къватиа, культурадин макан тешкилнай. Аин иштиракийрикай виридан тъварар къун та-вуртлани, заз алакъунар авай къве кас рикел хъиз къланзана: чагъянчи Ямудин Шижжамалов ва манидар Ражаб Сафаров. Абурун устадвилекай къыниар газа авунвайвийлай, зун абурун яратмишунрин рекъикай гегъеншдиз раҳада.

Инал заз мулькувара чи арадай акъатай лезги халкъдин машгъур манидар (ада гъакин музыкадин алатрални къугъваз чидай), "Къасумхурун далдамчияр" ансамблдин иштиракчи хъайи гъевескар композитор Керим Камиловни рикел хъиз къланзана. Ширин ван, еке алакъунар авай устад тир.

Амма и мақъалада заз къелзавайбур Керим Камиловиц хъиз еке алакъунар авай, ашукъдин чунгъур чагъяндал эvezна, журеба-журе межлисир иштиракзавай (ада чалариз гъавариян теснифзава), бине Цицигъай тир ва алай вахтунда Ағъя Стәл-Къазмайрал яшамиш жезвай Рагъман Мурадовхъ галаз танишариз къланзана. Ада та-мамарзавай "Жегъилприн замана" тъвар алай манидихъ за мулькув-мулькув интернетдай яб акалзава. Мумкин я, за хъиз ағзурралди масабуруни. Рагъман Мурадован бажарагъдин зурбавал гъиссон патал тек са манидихъ яб акалун бес я. Ам мани лугуунив, чагъандал къугъунив анжак са вичиз хас къетлен журеда эгечида.

За Докъузпара районда Керимхан Абасова рејбъервал гузай девирда Ражаб Сафарован экүй къаматдиз бахшна къиле тухвай мярекатда иштиракнай. Хъсан межлис хъанай. Райондин рејбъердиз рагметлу манидардин къадир авайвилай хътин мярекатдизи дүнья ақнай...

За и вакъия рикел хъун сеңбәт ам я хъи, чаз, тъайиф хъи, устадрин къадир абурул чан аламаз чир жеzвач. Абури чи арада амачирла, абурун манийрин, гъавайрин ванер хъайила, гъайифар чуғаз, рикел хъизава. Зи фикирдалди, манидар Рагъман Мурадован адад яратмишунрин рехъ мадни девлетлуди, чешне къачудайди, зар алайди хъун патал къулай шартлар тешкилна къанда. Яратмишавай касдиз, бажарагъди хъсан бегъерар гун патал, къланзавайди гъя и кар я. Заз акм я хъи, Рагъман стхади мани лугузвай къайда Ражаб Сафарован къайдадиз мулькув я. Гуя акм я хъи, абурун ванерихъ, манияр тамамарунихъ умуми са къетленвал ава. Ихтигин манидарар дидейри гъар юкъуз хъазач, абури лугуздайвал, асирилай садра пайды жезвай гъетер я. Им зи хусуси фикир я. За культурадин хилез талуқ идараири манидар Рагъман Мурадоваз фикир гудайдак умудар кутава. Чи мурад манидардин жебехана халкъдин рикел шадардай цийи авазрив, манийрив ацун я.

Рагъман Мурадовакай Сулейман-Стальский районда кардик квай Къасумхурун телевиденидин (КТВ) студиада са шумуд передача түккүрнай, тамашачияр адан яратмишунрин рекъикай галаз танишарнай. Абурун интернетда, "YouTube" хостиңдеги авай КТВ-дин каналдай исятдани килигиз, адад аламатдин ванцихъ яб акализ жеда.

Манидикай - ягъанат?

Суалри раижавайвал, мани арадал атуник ва яб гузайбурув агадаруник газа тақъатри чин пай кутава: шаирдин (ашукъдин) чалар; лугуздайдан (манидардин) алакъунар (сес, сөйнедал вич кылы тухун, яб гузайбурухъ галаз алакъа тайнариз чир хъун, алукунин къетленвилер ва икмадни); мани тамамарзайвай чка (зап, күнч, майдан, квалахазавай сал, багъ, чуыл ва икмадни); музыкантрин устадвал, алатрин сазвал, дузывал...

Яб гузайбурун мани къабулдайбур, сесининни, чаларинни, устадвилинни, гуярчегилинни къадир авайбур хъун герек тушни?..

Аламат жедайди а кар я хъи, хъсан сесерин ван хъайила (векъе, сала, багъда, гам хразвайла, рехъди фидайла ва икмадни), манидин къадир авай кас вич-вичелай ақваз жеда, манидиз яб тагана, элячына фидай. Ина я сөйнене, я гүрчег парталар, я хъсан музыкантар авачирди гъар сада гъиссазава.

Бес чи дегъ девиррин манияр компьютери түккүрзайвал тирни? Чалар шайри къеңенайни? Консерваторияр күтаягъай артистри лугузвайнай?.. Манидаррин патав музыкантрин къефлеяр гайни?..

За къатлувайвал, манидин асул къуват сесерин ачухвиле, булвиле, гужлувиле, мецелай къвевиз, күлфалай алахъзавай (аваҳъзавай) тегъерда, зерифвиле ава. Хъсан ашукъди саз галачизни хъсан лугууда!

И карди къалурзайвал, гъар ақатай вич хъайитлани манидар туш. Гъакъван алахъзайтлани, адакай мани лугуздай (ашукъ) жеда. Литиникай, гатуналди, мих (масмар) тежедайдай хъиз.

Музыкантарни гъакъ я. Гъар ни хъайитлани зурнене вя я кфил, тар вя я саз, тафт вя я далдам, чагъян вя я кеменча гъиле къуналди, адакай музыкант бажарагъат жеда.

Инал зи рикел рагметлу компо-

* * *

Агъ, жаеван- жаван баҳтар,
Мини юбкадин вахтар.
Дискотекадиз фида,
Зи кълани гада жеда...

(Вири и чалар, винидихъ гъанвай тъварарни чна чи газетдиз атай бязи чарарай къачунва).

Ихтигин "устад" чаларип, гъихитин музыка кхъйтлани, яб гузайди руыламишдатла? Катда манидикайни, мани лугузвайдакайни, ам теснифайдакайни...

Аквазайвал, мани кхъиникайни, лугуникайни, сөйнедикайни, яб гузайбурукайни, меҳъер ятла, адад иесийрикайни ягъанатзава. Виляй веъзва вири! Сифте нубатда, чи халкъдин музыкадинни сөйнедин искуство. Чи тъвар-ван авай устадрал, абурун ирсинал хъен веъзва, тъварарал хъуэрзева.

Им бес рехъ гуз жери кар яни?
Къевзмай несилири квелай чешне къачуда? Вуч гваз чна маса миллетрин арада чун лезгияр тирди чирда?

"За жибинда калар твада,
Зун лезги я, лезги я!
Цел физавай рушариз гуз,
Зун лезги я, лезги я!"

манидалди машгъурданди?

Ихтигин манияр, гъайиф, гъатта "Шарвилдин" суварикни лугузваз...

Жибинда калар тун тавурла, лезги жезвач жал?.. Фагъумна къандачни сөйнедилай халкъдихъ элкъвена вуч лугузватла?..

Заз чиз, ина неинки чайрал алай культурадин управленийрин, халкъдин театррин, пешекар театрдин, культурадин министрестводин, яратмишдайбурун союзрин, радиодинни телевиденидин векилрэз - милли манидинни музыкадин искуство низ багъя ятла, вирибуруз веревирдай ва вилик кутадай месэлэяр ава. Масакла чавай вири кважаҳда. Руыг хъудай чка-далам къуллугъзайвал ятла, ерли хабарни

Дагъустандин лайхху артист Агъахан Агъаханов - 75 йис

Хазран КЬАСУМОВ,
РФ-дин журналистрин
Союздин член

“...Тама мегъуль зурба тар гъалтда. Ам зурбади хүн адалай вичелай вай, ам экъечизавай чилэлай-наквадилай аслуя. Эгер а тар руг, къван квай чкада экъечинавайла, альван зурбадин жедачир”, - хъенай Х.Абояна.

Чи хайди тир Лезгистандин наквади гынкын гана улькведиз, дуньядыз “зурба тара” - машгүр алимар, шайрап, писателар, искусстводин устадар, спортсменар?! Сангаф я. Гыа ихтийн лезги бегъерлу чилин “њаметрикай” яз завай Стәл Сулейманан тъварунихъ галай Лезгийрин музыкадинни драмадин театрдин бажарагъу артист Агъахан Рамазанович АГЪАХАНОВАН тъвар кье еке дамахдиви къяз жеда.

И икъара 75 йисан юбилей къейднавай Агъахан Рамазановичахъ галаз зун и икъара гүрүршиш хъана. Чи арада адан умъурдин ва яратмишунрин рекъикай метлебу ихтилат къиле фена.

А.Агъаханов 1945-йисан 20-декабрдиз Сулейман-Стальский райондин Къеанрин хүре Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, дяведин I дөрөжадин ордендин ва 6 медалдин сагыб Рамазан Агъаханован хизанды дидедиз хъана. Ада, хурдий къвачи-къвачи физ-хквэз, Хутаргърин юкъван школада келна. Анаң ақылтарай искустводал ашуку жегъиль Дербент шегъердин күлтпросветчилищедин халкъдин аларатин отделенидик экечина. Ина келна, сэньнедин сирерикай, театрдин ва искустводин истемишишни А.Агъаханов “иштэгъар” мадни ачуна. Вичин умъур искустводиз тамамиледил бахш авун къетлай жегъилди гүргүйнлай Азербайжандин Гүкуматдин искуствойрин институтдин драмадин ва кинодин актерин факультетда келна. Институтдин студентри - гележедин артистри дипломдин къвалахъ яз Шиллеран “Фенди гарвал ва мульгуббат” тамаша къалурнай, ам Дербентда, Махачкъалада еке вакъия яз къабулнай. Тамашада А.Агъаханова тамамарай Миллеран ролдиз театрдин критики еке къимет ганай.

Институт акъалтарай 1972-йисалай инихъ къенин йикъалди Агъахан Рамазановича вичин умъур, къадар-къисмет Лезгийрин театрдин галаз алакъалу авуна. Тамам 48 йисуз! Сэньнедиз бахшнавай вичин умъурдин рехъ халкъдин рикл алай артистди давамни ийизва.

Адёт яз, са къадар рекъиз фейила, гыр са кас элкъвена къулухъди вич фейи мензилдиз килиг хъийида, фейи уламар, алакъай крар-къалахар веревирда. Агъахан Рамазановичани фейи рехъ, авур крар “туплалай” ийизва. Лугъуз жеда хъни, ам патал и рехъ бегъерлуди, дамахдайди хъана. И йисара ада театрдин сэньнеда 70-далай виниз жанлу, тамашачийрин риклера амукудай къаматрал “чан гъана”.

Устадвал, бажарагъувал инсандин тёбиатдин патай гузтай пай

Халкъдин рикл алай устад

я. Артистдин устадвал мадни къетлэн затл я, гык лагъайлла, артистри сэньнедал гъакимдин, къабачидин, алимдин, чубандин, шайрдин, лежбердин... къаматар арадал гызыза. Агъахан Агъахановни вичи яратмишавай игтидин къаматдин та-мамиледил гъахъзва. Гыа и кар се-беб яз бажарагъу артистди лезги театрдин сэньнеда яратмишай Алидин (“Үрүсатдин цүк” тамашада), Диванан (“Варз къур ийфиз”), Абдул - Алибаган (“Севил”), Къудумован (“Чехи хва”), Сумбатан (“Намус”), Ермолован (“Гъажи Давуд”), хур-рун кавхадин (“Етим Эминан”), Аличубанан (“Перихану”), Арменакан (“Париждай тир чам”), Эдмундан (“Король Мер”), Селимбаган (“Гуд югъ”), Куликован (“Дагъларай тир инсан”), Бубадин (“Зи диде вун я”), Аждагъандин (“Турни Шарвилидин балкын”), Султанан (“Горянка”), Цуцан (“Сергъят”) ва маса къаматар жанлубур хъана.

Лезгийрин театрдин артистди - сэньнедин устадди художественный кинорани са шумуд къамат яратмишна. Абурукай яз завай “Кольцо старого шейха” фильма Агъахан Агъаханов къуѓвай милициядин начальникдин, “Именем закона Мехмана” фильма пулметчикин, “Севиль” киноса Атакишидин, “Кавказский пленник” фильма Палачдин тъварар къяз жеда.

Бажарагъу артистди маса театранра са шумуд роль тамамарна. Мисал яз, 2008-йисуз А.Агъаханова Бакуда кардик квай Ж.Жабарлыдин тъварунихъ галай Азербайжандин драмтеатрдин сэньнеда эцигай Ифтири Пириневан “Муль” тамашада Григорянан роль еке устадвиледил тамамарна. И кардай артистдиз Азербайжан Республикалин культурадин ва туризмдин министерстводин, Азербайжандин драмтеатрдин директордин патай гунварт гъуѓметдин грамотаяр, дипломар ава.

Са шумуд роль Агъахан Рамазанович Кылар шегъердин гъукуматдин лезгийрин драмтеатрдин сэньнедан къуѓвана. Артистдиз Азербайжанда къиле фейи Дагъустадин Культурадин Икъаран иштиракна.

Кабардино-Балкарияда ва Ставрополдин крайда Дагъустан-

дин культурадин Икъар къиле тухдайла Агъахан Агъаханов тамашачийрин виллик Дагъустандин халкъдин шаир Стәл Сулейманан къаматда авас экъечина.

Агъахан Агъахановхъ галаз ихтилатар ийдайла, за ихтийн са кардизни фикир гана. Ам гъамиша цийи образрихъ, цийи къилихирхъ къекъевзвай кас я. Ада вичел тапшуршишавай ролар къилинбурууз ва эпизодринбурууз пайзавач, абурув гъар садав мукъуфдивди эгечизава.

- Артист патал къилин ролда къуѓун шарт туш, - лугъузва Агъахан Рамазановича. - Важиблуди, гъвечиди ятлани, вичин ролдиз гъахъун, тамашачидин рутьдиз тарьシリдай ва адан рикл аламукъдай къамат яратмишун я.

Эхъ, къетлэн бажарагъдин сагыб я Агъахан Рамазанович. Театральный искуство ва культура виллик тухунин лайххуливерай 1994-йисуз Дагъустан АССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Указдалди адаа “Дагъустан Республикалин лайххули артист” лагъай гъуѓметдин тъвар гана. Адаа Дагъустан Республикадин, Россиядин культурадин работницин профсоюзин, Дагъустандин культурын министерстводин, Лезгийрин театрдин дирекциядин патай ганвай гъуѓметдин грамотаяр, дипломар ава.

Са тымил Икъар виллик Стәл Сулейманан тъварунихъ галай Лезгийрин музыкадин драмадин театрдин колективдин собрание къиле фена. Анал рахай театрдин директор Динара Эминовади, машгүр артистар тир Абдул Гъабибова, Ибрамхалил Рамазанова, Шейхабдулаг Закарьяева, Фаризат Зейналовади ва масабуру Агъахан Агъахановаз “Дагъустан Республикадин халкъдин артист” лагъай тъвар гунин лазим чарар - документар талукъ идараириз ракъурунин жигъетдай къараар къабулна.

Агъахан Агъахановаз 75 йисан юбилей мубарак авуналди, чаз лугъуз къланзава: къуй ви пакадин югъ яратмишунрин рекъени, кар-къвалахдизни, къвализ-хизандизни къениндай артуханди, шадди ва бахтлуди хурай!

Редакциядин къулав

Чи рушни я, чи вахни

Мерд Али ЖАЛИЛОВ

“Лезги газетдин” редакцияда яргъал йисара намуслувиледи зегъмет чуѓвазвойбуракай сад, мукъвал-мукъвал саѓълам-вилинни марифатдин месэлайрой дерин метлебдин ва гъакъван девлеттул Чалалди хъенвай материалар теклифзавай журналист Надират Мирзебалаева ВЕЛИЕВА я. Газетдиз ам учетчи-цадин, яни чаз кхызтайвай чарарин гъахъ-гысаб къазвайдан къул-лугъдал астанай. А члавуз ам лезги чалал саки раҳазвачир. Гыкъи хъи, аял вахтарилай шегъерда яшамиш жезвай, хурун халкъдин Чалавай къакътайдаз милли чалал акъатзавай чехи газетда къвалахун реѓат жедайди туш.

Надират Мирзебалаевнади вичайвай неинки лезги чалал ра-хаз, гъакъал даал гъакъван хъсан хъизни жедайди субутна!

Газетдин редакцияда агадай халисан журналист-публицист хъана. Къетлен агалъунрай адаа “Дагъустан Республикадин культурадин лайххули работник” лагъай гъуѓметдин тъварни гана!

1999-йисуз “Лезги газетдин” 80 йисан виллик, и царапин автордин “Ирид лагъай мертебадай” къиль ганваз чадпай акъатай ктабда Надират Велиевадин гъакъиндей ихтиин табрик гъатнава:

Гынай ни вуч кхъена -
Къаз чарарин гысабар,
Къутягънатла шумудра
Яңу-яңу ктабар.

2014-йисуз газетдин агъсаъыл, Надират Велиевадин халазъя са кабинетда хейлин йисара зегъмет чуѓур Казим Казимова ихтиин табрик рекъе тунна:

Хай вахан дережада хъайи руш,
Цүд йисара заз теселли гайи руш,
Умъурданы, къалахадални - вирина
Къезъалди хъиз, абур - сабур хвейи руш...

Инал гъанвай царапара авторди чи юлдашдин къилихдин терефар лап кутгай журеда, гөрек тир гафаради лишанламишнава: вах, теселли гайди, къегъал, абур-сабур хвейиди...

Гыа и къаматда ам вирибурууз сейли я.

Надират Велиева вичин хизандани, мукъва-къили баҕрийрин арадани гъуѓмет-хатур къазанмишиз алакънавай руш, вах, умъурдин юлдаш, диде ва баде я. Адан умъурдин юлдаш, ДГУ-дин математикадин факультетдин доцент Эзедин Бабаевич Велиева милли “Лезги газетдин” ийизвай гъуѓмет, за къатгузтайвал, сифте нубатда, ана къвалахзаявай вичин юлдашдиз ийизвайди тирдал шак ала. Ада неинки газетдин гъар са нумра цараба-царзева, газет хъин патал ам вуздан, шегъердани, хурунчи чархачи я.

Надират Мирзебалаевнадиз чи вири рушари чехи вахаш, дидедиз хъиз гъуѓметзайди абурун рафттардай чир жеда! Зани ахътин гъуѓметлу хизан чир хунал, сабурлу, гъейратлу, кардин устагывал гвай лезги тават жува къвалахзаявай редакцияда хунал дамахзайди я. А карди чи хизандани арадани гъуѓмет-хатур вине тунна...

И икъара чи ваха, руша, чехи дидеди вичин хай югъ къейдна. Ахътин вакъия табрик тавуна таз жедани?

Къеллур хурурхъ тымил авач таватар,
Вун таватрин тават хъиз я гъакъикъат.
Умъурди ваз артухаррай къуватар,
Татурай гъич са югъ, гъава мишекъат.

Ви сабурдин, ви абурдин аршари
Артухаррай риклерин чи гъуѓметтар.
Дамахрай вал гадайрини рушари,
Бада тефиз хъсанвилин зегъметар.

Яшамиш хъухъ, къилих аваз Къелягъдин!
Картар къвалав газ, лувар хуш элягъиз...

“Лезги газетдин” редакциядин коллектив.
Къелягъ - Къеллур хурурхъ мулкунал алай къени накъвадинни, буллух цукъверинни векъерин, михъ гъамгайрин зурба чуъл.

Къагъиман ИБРАГИМОВ

Малум тирвал, Россияда инвестпроектар умъурдиз кечирмишавай программа кардик ква. Дагъустан Республикаси и программадин сергъятра аваз гъар жыре хилерай инвестицийрин 12 программада иштираказава. И милли проектар умъурдиз кечирмишун патал 2020-йисуз вири санлай 28,7 млрд манат чара авунва. Идакай 24,5 млрд манат федеральный бюджетдин ва 4,1 млрд манат республикадин бюджетдин такъатар я.

Дербент район республикада чөхебуруйкай сад я. Гъам экономикадин, гъам яшайишдин ва маса хилерай район йигин еришралди вилик физва.

Районди "Демография", "Образование", "Инсанар яшамиш жезвай чка ва шегъердин шартлар", "Автомобилприн хатасуз ва еридин рекъер", "Культура", "Экология", "Международный кооперация ва экспорт" милли проекта иштираказава.

Инвестицийрин проектар килиз акъудзава

"Демография" проектдин сергъятра аваз Араблинкадал 100 чадин. Мугъартыда 60 чадин аялрин бахчаяр эзигиз гъиле ава. И квалахар РД-дин "Государстводин сад тир заказчикдин - застройщикдин дирекция" ГКУ-ди тамамарзава. Алай вахтунда вири эцигунрин квалахар акъалтларнава, аялрин бахчаяр лазим тир тадаракралди таъминарнава ва ишлемишдай ихтияр гүнин документар гъазурунин квалахар гъиле күнва. И карни гъя и йисан эхирдиз акъалтларда. Гъакини и проектдин сергъятра аваз Дербент райондин администрацияди заказчикдиз Куллар хыре 60 чадин, Музаймада 60 чадин ва Рубасда 100 чадин аялрин бахчаяр эзигунин документация къалтурнава. Кулларин аялрин бахчадин проектно-сметный документация тамамда-каз тухъкурунин квалахар башламишнава. И проектар 2021-йисуз умъурдиз кечирмишдайлал.

Районда РД-дин здравоохраненидин министрводин, медико-санитарный рекъий сифтегъян күмек гүнин системадин программадин "Здравоохранение" милли проектдин сергъятра аваз, 2020-йисан 1-октябрьдалди Къалада, Татлярда, Къарарагъыда фельдшервилинни акушервилин пункттар эзигна күттэгъяна. 2021-йисуз Белиждин поселокда 50 касдиз къаткадай чаяр жедай участокдин больница эзигунни къарадиз къачунва.

"Инсанар яшамиш жезвай чка ва шегъердин шартлар" проектдай Дербент райондин мулкунал 2020-йисуз жемятди ял ядай 3 гъевчил багъ къайдадиз гъана, къулай шартлар яратмишунин квалахар гъиле тухванва. Гъакини инсанар къекъевзай рекъер тукъкуру хуруна, эквералди таъминарна, набаттар цана. И крат Чинарда, Музаймада, Араблинкада гъиле тухванва. И проектдихъ галаз алакъалу яз гъакини 2021-йисуз Дербент районди жемятди ишлемишавай вад чка аваданламишнин къарадик кутунва. И жигъетдай лазим тир къайдадин дизайн-проект ва сметадин документация акъалтларна тестикъарнава.

"Автомобилприн хатасуз ва еридин рекъер" проектдин сергъятра аваз, муниципальный деревяда "Муниципальные автомобильные дороги Республики Дагестан на 2020-2021 годы" программа кардик кутунва. 2020-йисуз Дербент райондин 8 хурурун рекъериз - 4,07 км. мензилдиз къир хчана ремонт авунва. Къенниң ийкъалди и программадин месэләяр вири къилиз акъудна акъалтларнава.

2021-йисуз и программада иштиракун патал РД-дин транспортдинни рекъерин майшатдин министрводиз районэгълияр яшамиш жезвай чкайра къир цанвай 4,6 км рекъер бинедилай ремонт хуруун патал арзаяр ганва.

"Культура" милли проектдин сергъятра аваз республикадин "Дагъустан Республика-дин культура вилик тухун" программа къилиз акъудзава. "2020-2022-йисара Дагъустан Республика-дин Дербент района-да культура ва ис-кусство вилик тухун" муниципальный деревяда "Культура", "Экология", "Международный кооперация ва экспорт" милли проекта иштираказава.

Фу чрадайбуруз къумекда

Россиядин Гъукуматдин Председатель Михаил Мишустина улькведин фу чрадай кархайри продукт акъудунин производстводихъ галаз алакъалу харжийрин са къадар пай эvez хурунин къайдаяр тайнарнава. Къилди къачуртла, хабар гузтайвал, гъар са тонн фу ва ширин тинидай чранвай къурь вахтунда (вад суткада) худай шейэр гъазур 2 агъзур манат эвездин пул гуда. Гъукуматдивай харжийрин эvez къачур карханайри сүрсөтдин къиметар авайвал тун (дегишар тавун) лазим я.

Суткада тахминан 15 тонн фу чрезвай гъевчил карханайриз са вакран вахтунда гузтай эвездин пул тахминан 1 миллион манатдиз, суткада 60 тоннди-лай газа фу чрезвай чөхи карханайриз - 3,6 миллион манатдиз барабар жеда.

Такъатар РФ-дин хурурун майшатдин ва недай сүрсөтдин министрводинни регионрин властрин арада кутуннавай икъаррин бинедаллас ага-къарда.

Фу чрадайбуруз къумек гүнин гъакинийдай къарап недай сүрсөтдин къиметар агъзурнавиз талуку яз Гъукуматдивай серенжемрик акатзава.

Алатай гъафтея Гъукуматди Россияда продукттин къиметар виниз финин вилик пад күннүз талуку серенжемар къабулнавайдакай малумарнай. Сүрсөт акъудзавайбуру ва алишверишдин сётри шекердин ва набататрин ягълудин

къиметар вилеме акъадайвал дегиш тавунин гъакинийдай икъарар кутлұна.

Егер продукт акъудзавайбуру къиметар агъзур тавуртла, яғылу къецепатан ульквейриз маса гүнай цийи харж (по-шлина) кардик кутада (гъа са вахтунда ракын цүкверин тумарикай худдавай яғылу патал адап къадар 9-январдилай гъакини хаж жезва) ва РФ-дин нацларикай худдавай шекер гүнай къачувай харж къуватдай вегъеда.

Идалайни гъейри, 2021-йисан 15-февралдилай 30-июндайди Россияди улькведин сергъятилай къеце-пата-тухузай къульпун, мухан, силин ва гъажибугайдарин къадар сергъяламишза-ва ва къиль маса ульквейриз маса гүн-из талуку харж кардик кутазва. Шекер, фу ва гъуль гъазурзавайбуруз алуқаз-вай йисуз государстводин патай къумек гуда. Гъакини яшайиш патал важиблу са жерге шейэрин къиметрин вини къилин къадар тайнарн теклифазава.

Агалкъунар хъанва

РД-дин хурурун майшатдин ва недай сүрсөтдин министрводин делил-ралди, республикадин агропромышленный комплекс алай аямдин истемишурив къадайвал техникадалди таъминарунин квалахар ингингвал, алатай йисарив гекъигайла, 2,5 сеферда газа я. 2020-йисан 11 вакран вахтунда санлай къачурла 510,9 миллион манатдин къимет авай хурурун майшатдин 373 машин техника, гъа жергедай яз 94 трактор ва техил къватдай 13 комбайн маса къачунва.

Къейдзавайвал, техника маса къачунин кардик ингингвал государстводин патай къумек гүн себеб яз акатнава. Дагъустанда региондин лизинг кардик ква, адап оператор "Дагагроснаб" АО я. Гъакини сүрсөт гъасилзавайбуру хурурун майшатдин техника маса къачуниз ийизвай харжийрин 50 процент республикадин бюджетдай субсидия яз эvez хъийизва. Хабар гузтайвал, алай йисуз федеральный лизингдин программадин сергъятра аваз ага-къарзавай техникадин къадарни газа хъанва.

РД-дин хурурун майшатдин ва недай сүрсөтдин министрводин делил-ралди, алай йисуз, шазан къадардив гекъигайла, Дагъустандин багъларай

къватнавай емишрин бегъердин къадарни газа хъанва. Ик, 24,4 агъзур гектар багъларай 181,1 агъзур тонн емишар къватнава, им 2019-йисан бегъердилай 7 агъзур тонндин газа я.

Республикадин багъларай тахминан 95 агъзур тонн ичер, 22 агъзур тонн шефт-тепар, 25 агъзур тонн хутар, 13 агъзур тонн машмар, 11,4 агъзур тонн чуъхвер-рар, 8 агъзур тонн субтропикрин емишар (хурмаяр), гъакини 9,7 агъзур тоннди-лай газа пінинярн шурван піниняр къватнава.

Емишрин бегъердал гъалтайла вилеме акъадай хътиң нетижаяр, министрводин делил-ралди, Мегъаралдухурун, Сулейман-Стальский, Ахцең ва Хасавюрт районрин багъманчырихъ хъанва. Санлай къачурла, и районрал Дагъустандин умуми бегъердин 46 процент гъалтзава.

Къейдзавайвал, эхиримжи йисара-республикада къалиндаказ цадай ва фад бегъердал къедей жуъредин багълар кутазвай майданар къвердавай артых жезва. Ик, 2020-йисуз, пландик квай 916 гектардин чкадал, 1113 гектар чилера цийи багълар кутунва. Абурукай 731 гектар фад бегъердал къедей жуърединбур я.

Сад тир сиягъда ава

Государстводин патай къумек ишлемишай гъевчил ва юкъван карчивилин карханайрикай ва чип-чеб квалахадалди таъминарзавайбурукай сифте делилар Федеральный налогрин къуллугъдин сайтда ачунарвай сад тир цийи реест-рдик кутунва. Идакай РД-дин экономикадин ва мулкар виликди тухунин министрводин хабар гузва.

Реестр rmsp-pp.nalog.ru сайтыда ава. Гъахъ-гъисаб ийизвай вакран делилар реестрдик кутун патал адап гуъгуъннай-лай вакран 5-ийкъалди ага-къарун лазим я. Цийи реестрда гъевчил ва юкъван карчивилиз (МСП) къумек гүнис талуку къурулупшик акатзавай тешкилтири и ва я маса программадин сергъятра аваз государстводин патай къумек ага-къарна-

вай карханайрик гъакинийдай делилар.

Реестрдик государстводин ганвай къумекдин гъакинийдай делилар кутунин ва я ихтиян делилар анай акъудунин квалах фед-ральный ва субъектрин властдин, чкадин самоуправленидин органы, гъевчил ва юкъван карчивал виликди тухунин корпорацияди, адап къурулушшик акат-завай тешкилтиди ага-къарнавай делил-рин бинедаллаз тамамарзава.

Алай вахтунда реестрда Дагъустан Республика-дай тир ва государстводин патай къумек ишлемишай карханайрик сиягъ ава - КХ "ДАГЪУСТАН", ООО "ДАГЪУСТАН ШУШЕДИН КЪАПАР", ООО "МАКСИМУМ ГРУПП ДАГЪУСТАН", ООО "АЛИШВЕРИШДИН КИВАЛ ДАГЪУСТАН" ва мсб.

Владик БАТМАНОВ,
РФ-дин писателрин Союздин член

ЧУН уымуърдин экү рекъель ақыудзаяй муллымдин зегъмет гыкъван четинди ятла, виридаш чизва. Диде-бубади хызы, муллымдин гъар са аялдихъ галаз галатун течиз квалах тухузва, чайкай савадлу, квалахдин гъавурда авай, яшайшдин укъкуль-цуру чидай ватандашар хын патал гъакъисагъвиледи зегъмет чугувазва.

Заз Мегъарамдхуърун районын Хуърелрин юкъван мектебдин леэги Чаланни эдебиятдин ва урус чаланни эдебиятдин тежрибулу муаллим Рамазанова Диляра БУБАЕВНАДИКАЙ сүйгбет ийиз кланзана.

Уымуърдин рехъ намуслувиледи тухузвой ва везифайриз вафалувал хуъзвай Диляра муаллим 1950-йисан 10-ноябрдиз Хважа-Къазмайрин хуъре дидедиз хъана. Огни шегъерда "Горянка" твар алай школа-интернатда хъсан къиметралди келна, ам Дағыстандин государстводин педагогилин институтдин филологиядин факультетдик экечина ва 1974-йисуз анаг яру дипломдади ақылтарна.

Къадар-къисметди марифатлу муаллим Хуърелрин хуъруъз ақыудна. Аялрап рикл алай Диляра муаллимди, 1975-йисалай эгечина, Хуърелрин хуъруън юкъван мектебда цүлдралди несиллиз чирвилер ганва.

Зи сифте муаллим

Дугъриданни, образованин къурулушда 45 йисуз зегъмет чуғун лапчехи гъурметдиз лайхху квалах я. Диляра Бубаевна-ди аялрин диде-бубайрихъ галаз сих алақъа хуъза, абуруз хъсан меслятар гузва. Гавиляй адаа мектебдин педколлективдин, гъам диде-бубайрин ва хуъруън жемятдин арада чехи гъурмет ава.

Муллымди вичин квалахда эвелимжи чкадал ақылтазавай несил ватанпересвилин гъиссерал алаа тербияламишунин месәла эцигнава.

Рикл газ эгечайла, тъвар са квалахди хъсан нетижаярни гуда. Диляра муаллимдин гъилик келзаявучи ученики гъар йисуз районда ва республикада кыле физвай жуъреба-журе олимпиадайра, конкурса къенкъевичи чаяк къазва.

Жуъз чирвал гайи, писни хъсан къатлоз чирай муаллимдикай рахун са ақывн регъят квалахрикай туш. Диляра муаллим акурла, зи рикл гъамиша жува мектебда келай йисар хъведа. А бахтлу ва садрани тикрар төхжер легъзея! За жуван мектебдин йисар гъамиша пүзаррик хъвер кваз рикл хизва.

Пешедал рикл алай гъар са муаллимдин мурад вичин гъилик келай аялрикай уымуърда намуслу, гайи чирвал квадар тийидай ва гъамиша агалкъунралди рикл шадардай ватанпересар хын я. Зи яратмишунрин рекъе хъайи гъар са агалкъун муаллимди вичин агалкъун хызы къабулзава, гъар сеферда сифтени-сифте заз зенга мубаракзава.

Алай йисан 10-ноябрдиз Диляра Бубаевнадин 70 йис тамам хъанва. Зи сейли муаллимдиз вичин 70 лагъай зул за риклин сидкъидай мубаракзава. Сифтени-сифте чандин сагъвал ва квалахда агалкъунар хъана кланзава. Сагърай, муаллим!

Зи муаллимдиз

Зал зегъметтар чуугуна на,
Халис инсан хын паталди.
Писни хъсан чириз хъана,
Даим дүбэз рехъ къун паталди.
Чун садрани пайнач на
Хайбуруз, тахайбуруз.
Мектебдин рехъ ахъянач на,
Хъана чаз гъахъ меслятар гуз.
Зун паталди вакай сифте
Заз илимдин чирагъ хъана.
Чирвилерин тұна рекъе,
Заз чим гудай са разъ хъана.
На зи рикл илгъамдин цай
Куъкуърна гыч хахъ тийир.
За лугъузва къе ваз "сагърай",
Вакай рикл хъана заз пір.

Образование

Пар къезиларнава

РФ-дин просвещенидин министерводи ва Рособрнадзорди вири региониз муллымрал алай "чарарин" бюрофратиядин пар къезиларнава документтин сияль рекъе тунва.

Минпросвещенидай хабар гайвал, школа патал чарасуз тир документация асуу күд документдал сергъятламиши хын лазим я:

- 1) уумми образованидин дереҗайрикай гъар сад патал чирвилер гудай асуу программадал,
- 2) аялрин чирвилер гъисаба къадай журналдал,
- 3) продленный ийкъан дестедин журналдал,
- 4) ученикрин хуси делилпизи талукъ материалрал.

И сияльда къалур тавунвай гъахъ-гъисабар кылы тухун муллымдин ва я классдин руководителдин мажбурнамайрик акатзавач, хабар гузва идаради. Ихтиин квалахар, къеңдазайвал, анжак муллымдин кхъена ганвай ихтияддалди ва квалахади талукъ икъарда абурун мана-метлебдикай, тамамарна кланзайва вахтунин мензилдикай ва гузва гъакъидикай делиллар къалурундали тамамардайвал я.

"Им иллаки вакыбу документ я ва ада алай аямдин Россиядин мектебдин къилин месэлайрикай сад гъализ күмекда, - месэладиз талукъ яз баянар гузва просвещенидин министр Сергей Кравцова. - Ада муллымдиз аялрихъ галаз яратмишунин квалах кылы тухун, вичин педагогилин бажарагъ мадни вилиди тухун, чирвилер ва тербия гүнин къайдаяр лап хъсан дөрежадив агақтарун патал вахт азад

иийдай мүмкинвал гуда. Ихтиин камарин күмекдалди чавай цийи, къулагай, алай аямдин образованидин шарттар тешкилиз жеда".

И сияль образованидин виалимдин хилера гузчывал авунин Федеральны къуллугъдихъ галаз санал түккүрнава. Къеңдазайвал, им педагогилин пешедин машъъурал артухарунин рекъе пландик кутунвай са къадар квалахарин тайин пай я.

"Чарапал кылы тухвана кланзайва квалахади къадар тимиларун - им фадлай игътияж арадал атанвай серенжем я. Муллымдин пешедиз талукъ тушир чарарин пар терг авуналди, чна муниципальныя регионарнин образованидин месэлэйрэй идара ийдай органрин, мектебрин директоррин "чили-чилиз туыкъурзавай квалахар" сергъяламишда. Муллымдиз аялрихъ галаз квалах кылы тухун патал газа вахт жеда", - гъисабазаа Рособрнадзордин руководитель Анзор Музаева.

РИКИЕЛХИН, гъахъ-гъисабиз талукъ пар - им муллымрал таал алай месэлайрикай виридалайни хиди я. РФ-дин просвещенидин министерводин "кузвай линиядиз" къвездай арзайрин арадани им виридалайни газа фылтазавайди я. Гъеле түргъвалдин гъалар алуқыдалди кылы тухвай ахтармишунин делилралди, виридалайни газа муллымри гъа са гъахъ-гъисабар чарарапни, электронный къайдадани тикрар авунилай наразивалзай. Санлай квачурла, тухвай квалахадин гъакъиндай гъахъ-гъисабар авуниз муллымди гъафтеда, юкъван гъисабалди, тахминан 5 сят харжзай. И кардиз саки аялрин кхъенвай квалахар ахтармишуниз серфзайвай къван вахт физвай. Хабарар къурбурун арада 37 процент муллымри документар гъазурунин чеб, аялрихъ галаз кылы тухвай квалахади зарар гуналди, хейлин къадар вахт харж авуниз мажбур тирдакай лугъузай.

Сегънедал

Жегъил келдайбурун "Чан алай классика" фондунди 28-декабрдиз Дағыстандин мектебра келзаявай аялар патал Б.Шукинан тіварунихъ галай институтдин педагогогрин патай онлайн мастер-классар кылы тухуда.

Актервилин бажарагъдиз ва сегънедал раҳадай жуъредиз талукъ мастер-классда 10-17 йисарин яшда авай аялривай иштиракиз жеда. Абурун мунисипалитетар патал тайинарнавай тухунда трансляциядик екечун лазим я.

Икк, сад лагъай мастер-класс 28-декабрдин нянин сяддин 4-дайлай 5-дади Ағыл, Акуша, Ахвах, Ахчег, Бабаорт, Ботлих, Гергебил, Гумбет, Гуниб, Докъузпара, Казбек,

раҳадай жуъре чирда

Къайтагъ, Къаякент, Рутул, Тляратай районна Дербент шегъер патал кылы фида.

Къвед лагъайди гъа и ийкъан сяддин 17:10-дайлай 18:10-дал къван вахтунда жеда. Ана иштиракда: Дербент, Къизилорт, Къарауда-хент, Къизляр, Къули, Къурагъ, Лак, Леваши, Мегъарамдхуърун, Ноғай, Сулейман-Стальский, Табасаран, Унцукуль ва республикадин кеферпата мад са шумуд районди.

Пуд лагъай мастер-класс нянин сяддин 7-даз 20 декыкъа квалахайла башламишда. Адан иштиракияр Махачкъала, Буйнакс, Хасавюрт, Каспийск, Къизляр, Къизилорт, Избербаш, Дағыстандин Огни шегъеррай ва Хасавюрт,

Хив, Къумтуркъала, Сергокъала, Хунзах, Цумада, Цунти, Чарода ва Буйнакс районрай тир аялар жеда.

Къеңдазайвал, мастер-классар келдайбурун конкурсдин юбилейдин йисаз гъазур хъунин сергъятра аваз кылы тухуза.

"Чан алай классика" конкурсди гъар йисуз дүньядин ульквейрай тир ағзурралди аялар тупламишза. Икъван еке ақъажунар кылы физвай конкурса Дағыстандин келдайбурунин виниз тир нетижайар къалурзава ва супер-финалда пишкешдин чакар къазва, хабар гузва РД-дин образованидин илимдин министерводин информациидин къуллугъди.

Миллиард манат чара ийда

Гъукуматди улькведин мектебар алай аямдин образованидин контентталди таъминарун патал миллиард манат чара ийда. Улькведин резервдин фондунай тир и тақъатрихъ мектебар уумми образованидин 1-11-класстра чирзайвай предметиз талукъ рекъемрин конспектралди, гъакъни вири ученикар патал лазим интерактивный материалралди - къулгъуралди, тестералди, виртуальный лабораторийралди, архивдин делилралди ва мультимедийный картайралди таъминарда.

Талукъ тир къаардал РФ-дин Гъукуматдин Кыл Михаил Мишустина 2020-йисан 15-декабрдиз къулчугуна. Гъукуматдин сайтда авай малumatда къеңднавайвал, ида чирвилер гүнин гъерекат итижлуди ва гъевесламишдайди, кылинди

лагъайтла, - алай аямдин мектебар келзаявай аялрин истемишунриз жаваб гудайди авун лазим я.

Къаардал лагъанвайвал, бюджетдай чара ийизвай пулдин тақъатар тайинарнавай рекъериз ва нетижалудаказ харж авунал РФ-дин просвещенидин министерводи гузчывалда. Тамамарнавай квалахдин нетижайиз талукъ гъахъ-гъисабар Гъукуматдин 2021-йисан 1-февралдади агақтарун лазим я.

Алай йисан октябрдиз бязи СМИ-ри хабар гайвал, "Рекъемрин экономика" милли программадик ақатзавай "Рекъемрин регион" федеральны проектда образование вилиди тухунин месэлайриз 6 миллиард манатдин къадарда аваз тақъатар харж авун фикирда къун-

ва. И къадардикай федеральны бюджетди 370 миллион манат, регионрин бюджетти - 5,67 миллиард манат харждайвал я.

Мектебра келзаявай аялриз алай аямдин образованидин программаяр ишлемишдай мүмкинвал хъуниз талукъ месэла 17-декабрдиз Россиядин Президент Владимир Путинанъ галаз хъайи пресс-конференциядани хажнай.

Гъукуматдин Кыл къеңд авурвал, 2021-йисуз улькведин вири мектебра виниз тир ийгинвал авай интернет пайды жеда. Президентди талукъ тир идараирин векилрэз образованидин идаарай технологиядин жигъетдай гъазур тахъунихъ галаз алақъалу месэла гъялунин гъакъиндай къайгъу чуугуниз эвер ганай.

Искусство

Дашемир ШЕРИФАЛИЕВ

И муквара Ахцегъя, тарихдин ва край чирдай музейда, РСФСР-дин ва ДАССР-дин искуствийн лайхилу деялъ, машгүр художник Муэтдин-араби ЖЕМАЛАН (1900-1960-ий.) 120-йисан юбилейдиз талукъ выставка ачухна. 1960-йисара ДАССР-дин художникрин Союздин председатель, Махачкъалада вичин тварунихъ галай художественный училище кардик кутур, Дагъустандин пешекар искустводин бине эзигай-бүрүк сад тир адахъ галаз чи республикадин изобразительный искустводин тарихдин тамам девир алакъалу я...

Ахцегъя М.Жемалан выставка

Мярекатда райондин аялрин яратмишунрин квалин колективиди, Ахцегърин 2-нумрадин юкъван шкодадин аялрин дестеди, художникдин яратмишунриз итиж ийизвай ва теклифнавай бязи ксари иштиракна.

Шикилрин экспозицияда "Штурм зимнего дворца", В.Ленинан, И.Сталинан, машгүр революционер тир А.Шаумянан, Н.Тутышкинан, У.Буйнакскийдин, Д.Захарченкодин, В.Котрован, Д.Пугинан, С.Казбекован, халкъдин шаирар тир С.Сулейманан, Г.Цадасадин, А.Гъафурован, Советрин Союздин Игитар тир М.Гажиеван, А.-Х. Султанан, Г.Алиеван ва машгүр маса ксарин портретар ава.

Мярекат, адан иштиракчияр тебрикуналди, музейдин директор, РД-дин культурадин лайхилу работник Агъмед Дагъларова ачухна ва художникдин яратмишунрин рекъикай итижлу сүбгъетна.

- Аквазайвал, чи музейда Муэтдин-араби Жемалан гылин къадалай артух чехи шикилар ава. И кардал чна дамахзана. Вичин кееви дуст Хас-Булат Аскар-Сарыджадихъ (Сарыджадин 120-йисан юбилейдиз талукъ выставкани музейдин фойеда чна алатай гъафтарда ачухнай) галаз амса шумудра Ахцегъиз атана, ина квалахна ва музейдиз вичин шикилар туна. Твар-ван авай художник-педагог Е.Лансередин ученик тир абурувай чин умуръ художественный искуство галачиз фикирдиз гъиз жезвачир, чин вири къуватар, алакъунар устадри Дагъустандын пешекарвилин вини дережада живопись, графика, скульптура арадал гъуниз гана. И

мураддалди абуру, Дагъустандин, Бакудин, Тифлисдин экспедицийра иштиракиз, халкъарин музыкадин, художественный ва литературадин фольклор къватына ва абурукай чин яратмишунра менфят къачуна...

КУРЬЮ КЪЕЙД. Гъелбетда, Жемал хътин бажарагълу ксар буш чкадал арадал къvezвач. Адан чехи буба имам Шамилан наибрикай сад тир, буба Абдулмажид - Дагъустандин атлайрин полкунин лап хъсан жигитрикай сад. Ам къакъан дагъдин Карата хуъре кесиб хизандына хана. Дагълух яшайиш четин тирвилляй Абдулмажид вичин стих Нажмудин галаз кыл хунын патал дагъдай Вини Казанище хуъръуз эвична, Таштемир лугуур мулкадардин квалахал аквазна. Зель-

Алирза Саидовакай рикел хкунар Чехи инсан

Ася АБАСОВА

Чи лезги шиириатдиз къад лагъай асиридин пудъяд лагъай йисара газф бахарагыту шиарар ва писателар атана. Абурун шириарни гыкаяяр, романарни поэмаяр мукъвал-мукъвал газетризни журнализ акъатзавай. Абурун арада газф тафаватлу жезвай и тварар: Алирза Саидовни Ибрагим Гъусейнов, Азиз Фатуллаевни Межид Гъажиев, Расим Гъажиевни ва газф масабур.

Заз и гъвечи мақалада Алирза САИДОВАН яратмишунар вай, адан инсанвилин къилихдикай сүгъбет ийиз кланзана.

Алирза Саидова, 1959-йисуз Москвадин Литературадин институт күтятгына, "Коммунист" газетдин редакцияда культурадин отделдин заведующий яз къвалахзавай вахтунда, за гъеле школада къелзамай. Школа күтятгыла пуд йисуз за аялрин библиотекада къвалахна. Зи рикл газф поэзиядал алай, гъавиляй за лезги чалал акъатзавай вири журналар, газетар къелзамай. Библиотекада къвалухуни заз хай халкъдин ва уруспирин классикадин литературадих галаз таниш жедай мумкинвал ганай.

За зи сифте ширп пуд лагъай клас-сда къелзамай алай яз къянай. Ахцегъ райондин Игъиррин хурье. Чи муаллим вич гъа чавуз машгүр лирик (адан мульгъубатдин манияр радиодай лугъувай) Мустафа Эфендиев тир. Ада зи шииш къелна, ам Ахцегърин "Цийи дуль-нъя" газетда чапнай.

Адалай къулухъ зани яваш-яваш шиириар къиз башламишина.

1960-йисан мартдин ваңран мульжуд (дишегълирин суварин югъ тир). За сифте яззи ширп "Коммунист" газетдиз ракъурнай. Зи умуд квачир, амма ширп лап газетдин сифте чиниз акъатнай. За бязи царапа дегишишлир авайди къатланна. Алирза Саидован къумекданди шииридал лап чан атанвай!

Алирза Саидова а чавуз, яни 1962-йисуз, чун хычин сифте гъиле къелем къунвайбуруз "Шириатдал рикл алай дустариз" лагъана къенвай чар ракъурнай.

Ада вичин гъеччи чарче чаз, поэзиядал рикл алай дустариз, газф сирер ачу-харнай.

1963-йисуз, закай студентка хъайила, Алирза Саидова чахъ, жегъил студентрихъ, галаз тарсар, (литературадин кружокар) гульгульувиледи тухудай.

Жерме - "пуд югъ"

Азедин ЭСЕТОВ

Чехи несилдин векилориз Шура гъукумат газф къандай. Гъакыкъатда адал рикл алайни, тахъайтла, кичевиляй гъакл къалурзайни, къил акъутурнегъа регъялтиши. Авайлал лагъайтла, а гъукуматдихъ хъсан терефарни газф авай. Гъадахъ галаз сана, алайт асиридин 30-йисара гъахъузувилин къурбандарни тымил хъанач.

Хуруун майишатда зегъмет чугвазвай лежбердихъ паспортни авачир, адав вахт-вахтунда зегъметдин гъакъини агақъазавачир.

Умуръурдин ихтиин шартлаши гъа де-вирдиз кутугай къаравилиярни арадал гъизвай.

Самур дередин дагъулух хурурени колхозри чин мал-къара къуда акудун патал къуншидал алай Азербайжандиз, къышлахрал, тухудай. Гъайванар къачи-къачи, чубарин къучни хизанар - пар ялдай машинира аваз.

Къунши хуруунвилирнегъа машгүр шофер Д. Сабирбаддин мулкарив агақъайла, ам ГАИ-дин (а чавуз икл лугъувайти) къуллугъчи, писпи яна,

А кружокра ада чаз дунъядин халкъарин литературадай, поэзиядин сирерай къил акудуд мумкинвал ганай.

Са сеферда ада чаз, вичин тарс күтятъ хъайила, ихтиин тапшуругъ ганай: "Эгер күн шиарар ятла, күнне къванерикаш шишир къыхъ".

Зун газф фикирри тухванвай, "къванерикаш вуч къхиз жеда? Абураз чан алач, я абуру чаз вуч хийир гузва? - ла-гъана зажува-жуваз".

Амма за шиардин тапшуругъ къилиз акудна, жуван шишир къхъена:

Къеванер, къеванер,
Гъикъеван ава дагъларани, разара?
Къеванер, къеванер,
Лал къенвай къун
Эцигайла цларал,
Хкаж жеда къевай къвалер -
Дараматар инсанриз.
Алахъда күн инсан патал
Адан умумър хъсанриз.
Къеванерини чин хийир
Яшайшидиз гуз жеда,
Амма бязи са инсанар
Къеванер хътин күз жеда?

Шишир Саидоваз бегенмиш хъана ва лайиху къимет ганай.

Алирза Саидова вичин "Октябрдин" поэмада къизвай:

...Инсан я зун! Такабурлу са твар я.
Гъахъ зи рикл - ачуя я рак вун патал,
Гъахъ зи рикл - ана экви чимиш
Хузыза даим за инсанриз гун патал...

Алирза Саидов газф инсанперес, ватанперес шаир тир. Жегъилориз мес-лятчи тир, заз лагъайтла, ада газф аку-лар гудай, меслатар къалурдай.

Адан чалан фасагъатвал, девлетлу-вал, дузвал, михъивал къелдайбуруз газф хуш я. Саидова вичин вири яратмишунар хай чилиз, дагълариз, мульгъубатдизни Самурдиз бахшна. Ада чи поэзиядиз цийи-цийи формаяр, жанраяр гъана.

Заз чиз, гъайиф къведай кар ам я хъи, Саидоваз "Халкъдин шаир" лагъай твар ганач. Халкъдин шаир ам я хъи, вичин гафар халкъдин сивера гъатнавайди. Чи лезги вири межлисра Саидован маний-рин ван ава, адан шириар хуралай къел-зава. Ам халис халкъдин шаир я!

Заз лугъуз къланзава, Алирза Саидов чи лезги шириатдиз са экъу гъед хъиз ата-на, гъа экъу гъед хъиз ам гъамишалугъ чи риклерани амукъда. Рагъмет хъуй вичиз.

Цийи Къуруш

акъвазарда. Гвай чарап-цларар ахтар-мишна, абурук рехне квачир. Гила сер-жант машиндал элкъвена. Пеле бири-шар туна, къетидаказ лугъуда: "Ваз машин гъалдай ихтияр авач. Вун за пуд ма-натдин жерме авунва. Ам таганмаз чак-дилай чарни юзадач! Ван хъанани?".

- Эхъ, командир, зун гъавурда аку-на. Амма вучиз жерме авунва? Зи тах-сир вуч я?

- Лазим жуъреда тадаракламиш та-вунвай пар ядай машинда аваз инсанар тухун къадагъа тирди чизвачни ваз?

Мад шофердивай витини акудиз хъхъанач. Инспектор гъахъ тир.

- Командир, - лагъана шоферди, - заз

пуп вуч затла ятла йисаралди акувазайди туш. Чаз зегъметдин гъакъи ийкъаралди гъисабзайвайди я. Месела, са юкъуз къва-лахайла, са зегъметдин югъ къизвай. Ма-са пулдикай, валютадикай хабарни авай-ди туш.

Зи тугъуна аваз къизвай Дагъуст-дин нумраяр алай газикда чи седри ава. Вуна гъам акувазарна, зи зегъмет-дин ийкъарикай са пуд жуваз къачу...

Сержантдихъ гудай жаваб амукъяч.

Седрини гъикъван вилив хуъда?..

Къве метр чил сурарай

Сажидин САИДГЬАСАНОВ,
РД-лин лайиху насиғъатчи

Мукъвара за "Лезги газетдай" зи гъурмет-лу дуст, Дагъустандин халкъдин дуухтур Азедин Эсетован "Хъсанвилиз - писвал" мақъала къелна. Мақъалада ихтилат физвай хътин вакъия зи хурунвиидин къилелни атана. Ам жуваз хъсан чизвайлия, къу фикирдиз гъизва.

Эвела за күн зи мақъаладин иигит Али Алиевич вуч кас тиртла танишарин. Алиди, советтин власть жедайла, Дербентдин патарив, Жалъанды, советтин гъукуматдиз аксибурухъ галаз женгера иштиракна, "Яр партизандин" билетдин за "За отвагу" медалдин сагъиб хъана. Хууре "Батракрин артель" тешкилдайла, Сулейман бубадин меслятдади, хурун майишатдиз герек къвалахар авунин, "Кирован тъварцихъ" колхоз хъайила, председателдин заместителвиле къвалахна. Хурун ва колхоздин вири эцигунра, къелемлухар кутуна, зегъмет чугур кас гила лайиху пенсияда ава.

Колхозар авай девирда членриз 10, 15 сотых усадьбадин чилер гузвой. Гъайиф хъи, низ хъайтани вай. Алидихъ ахътин чил авачир. Гъа са вахтунда са къадарбуру, къанерикаш чилер къаучуна, анра гъажибульдаяр ва маса затла цаз, хийир къаучувай. Къалин хизан галай Али эрк кваз, председателдин патав конторадиз фена.

Алидиз, председателдин кабинетда адан са шумуд гъилибан ацукинаваз акуна. Ам хурун жемятдин тъурмет ийизвай кас тир. Али акур председателдин чин чур хъана, гъилибанар - мягът. Рак ахъайна атайди къудкъадалай виниз яшар хъанвай кас ятлани, сад къванин стулдилай къарагъянач, я председателди, ша, буюр лагъанач. И жууре "къабулун" акурла, Алиди, klekcechile akurna, къавачел акувазнаваз, вич кабинетдиз атунин себеб лагъана:

- Чан хва председатель, зун са къадар яшар хъанвай кас я, вечрез-къекрез твар хъун патал, заз гъажибульдаяр цадай са чиб чил ганайтла, къланзавай. И ван галукъайла, ифенвай пичинал аватай къелен къармакхъиз, чавуз акъатай председателди, алай чакдилай къарагъяна, къве гъип стопдин чина акуна, лагъана:

- Им вуч къайда хъана, акатай вуж хъайтани къвез, "чил це", "чил це" - лугъуз, чав къвалахиз тазвач! Зи зегъле тухузва!!! Чилер колхоздин жемятдин хазина я. Инал зун ам пайиз эцигнавайди туш! Чилер, кулакривай

вахчана, зегъмет чугуна, фу незвайбуруз колхоз яз тешкилнавайди я. Кулакрин къисметар гъыхътибур хъанатла, ваз акунай. Чилер гудай ихтияр вич авайди туш! - гъа ик зурар гун са шумуд декъикъада къиле фена. Алиди, кисна, къавачел акувазна, адахъ яб акална.

- Я чан хва!

- Зун ви хва туш! Колхоздин председатель Муса Исаевич!

- Я юлдаш колхоздин председатель Муса Исаевич! Зун ви патав чурук ийиз атанвайди туш. Ава жеди гъахътин закон, чилер тагудай. Садазни тагудай затла зазни клан хъун кутгунавач. Гъа са вахтунда вуна гайбура ава.

Заз инал абурун тварар къаз къланзава, жувакай инжилу жеда. Бес чилер гудай ихтияр авачирла, вуна зи къвалери мукъвал мезредай ганва эхир. За абуруз вучиз гана лугъуз, шикаят ийизвайди туш. Зунни и хууре, ви рагъмет хъайи бубадиз колхоздай, крест-кумдин председатель яз, жувавай жедай хатураш авур кас я. Хизанда дарвал аваз, са къадар недай-хъвадай затла гайи. За инал авур хъсанвилер къехунарзавайди туш. Ви гафариҳ яб акалайла, мажбур хъана.

- Ваз за къве метр чил вини сурарай гуда! - лагъай председателдин хъел хъурунвийз элкъвайла, конторада авай гъилибанар, руфунар къуна, хъурунна. Вичивай вич хуъа тахъана, гъилиев klekcechile акувазнавай Муса Исаевичал фидайла, къир алай стулрал алкъанзава, къарагъиз тежевай гъилибанар Алидин хуруз фена, ам акувазна.

- Ви жаъай буба, и хурурз паталай атайла, хурун са бязи ксар, ам къабул тийиз, акси тир чавуз зи бубади абурулакъарна, секинарайла, квекай чи хурунвияр хъайиди я. Зи бубади паталай атанвайди тубудин тереф хуън, сад лагъайди, дугъри кас тир, къвед лагъайди, ам вични фад девирда, къураба яз, и хурурз атанвайди тир. Рагъмет хъайи Иса секин кас тир. Амма вун, колхоздин председателвиле къуллугъдадал хъайидалай къулухъ, тутъухдик твар акатна, къураплай klek хъиз ава! А месэла района на гъялда, за вазни эвериз тада.

- Али халу, ина хъел къедай гаф авач, багъишиламиша! - лугъуз, акувазна гъилибанар. Амма Муса Исаевичай са гафни акуваз хъувунавач.

Али, мад са гафни лугъун тавуна, конторадай къецел экъечина, къвализ хъфенай. Советтин гъукумат гъикъван хъсанди тиртлани, са бязи къуллугъчийри чеб дузы тухувачир...

диз мубарак ийиз, вири хъиз, зунни фида! - гъазур хъана Регъим.

Фена ам Агъа Стадал. Жемят къват хъана, халкъ газф ава. Са-сад, вилик-къилик квайбур, къвез трибунадихъ рахад, абурулакъарнади къаршиламишиз, лап Сулейман буба хтанвайди хъиз, межлис гурлу я. Яялар, манияр язъиз, къульпир ийиз, пара шад тир.

Майдандиз килигиз акувазнавай, риклиз чими садахъ вил галукъна Регъиман. Хушвили гъиссерик кваз, ам яваш-яваш агатзава.

Вичелди, чинал хъвер алаз къвевайди акуна, атламни къя хъана. Садлагъана акувазнавай: - Регъим аку! - Сулейман бубадин гурлу межлисдадал бенд яз, гъевеслу хъанвай Илимаз, бирдан дуст Регъим акуна, лап вичин къульпир лув гана атана Сулей

ЧУБАРУК

ИГРАМИ АЯЛАР!

Акваз-такваз 2020-йисни тарихдиз хъфизва. Къуй адахъ галаз чи умъурдай тақланвилерни, начагъ-вилерни, чечинвилерни хъфирай. 2021-йис чун паталди экуьди, баҳтарив аиГайди, цийи агалкъун-ринди хъурдай!

Цийи ийсуз чна куб патай цийи эсерар - куб шишиарни гыка-яяр, макъалалярни очеркар вилив хъуда. Газетдихъ галаз алакъа хъуд! Хайи чал чира ва ам хъуд! Дидедин чал садрани рикелей алудомир!

Квэз алукъавай 2021-йис риклини сидкъидай мубаракрай, играми аялар!

Чукни Гек (Гыкаядай чук)

Аркадий ГАЙДАР

... Геологрин партия акъвазнавай чкадиз фейи къуд лагъай юкъуз, Гек квале туна, дидени Чук, алерарни ведројар къачуна, яд гыз, ватцал фена. Рекье тамай къурай цам-къларасни къватына кланзай...

Гек квале тек амай. Яргъалди дурум гуз тахъай ада са кар гылле къун къетнан...

Дидени Чук хтайла, Гек квале акъвазнавай. Ина-ана гаф къекъвена, санайни гътнавч. Пичин винел вегъенвай хамарик ам квачир. Пичин кланкайни жагъанач. Цлаз янавай миҳинихъ Гекан кълрутн, бармакни галамачир. Дидедик гила кичл анатна.

Гътнада къекъвена, цуриз фена, къларасар хъзвай къурак килигна - авач Гек! Диде гила, къвал кваз Геказ эвериз, экъульгиз, тълабиз эгечна, са ван-сесни жавабдиз акътнан. Ийф къвердавай чулув жезвай.

Диде къвализ хтана, цлакай тфенг къачуна, патронар жагъурна, фонарни гваз фена къучедал, ре-къел. Санани касни акъвачир. Гила вчуда?.. Текдиз аял хъбътъун ий-физ таму гынк фена?..

Дидеди кумаз-кумаз са шумудра тфенгар яна. Жаваб худайди хънанч. Гила лап зелье фена.

Бирдан яргъай, тамай, тфенг ягъай ван хъана. Са ни ятла адан къумекъиз гърекатзай. Дидедиз а патахъ физ клан хъана, амма ватенкайр живедин маргъалдиз аватна, гылевай фонардин шуьше пад хъана, экв хахъна...

И арада къаравулдин къазмадин варцелай къевиз шехъзай Чу-кан гърайдин ван акътна. Аквар гълаларай, тфенгрин ван хайи аялдиз, Гек жанавурри тухвана, гила авбури дидедални вегъенвайди хъиз авай.

Дидеди фонарь гадарна, нефес дар яз, къвалихъди чукурна. Къе-цил яз экъечнавай Чук къвализ ху-тахна, тфенг са пиплехъ акална, ведредай къайи яд къачуна, къа-нихвиледи къве хупл хъвана.

Варцихъай заландиз гълчизавай къвачерин ван, къал акътна. Рак пархъна ачухна, къвализ сифте кици, адан гътъуналлаз тандал къалин кълрут алукъинавай, пелелай бугъ къа-рагъязавай къаравулди търекатна.

- Вч хата хънава? Тфенгар күз яна? - хабар гана ада, салам-затлини тагана, кълрутни хтун тийиз.

- Гада кважнава, - жаваб гана дидеди, накъвар сел хъиз вилерай авахъиз. Мад гафни лугъуз жезмачир.

- Секин хъухъ, шехъун герек туш! - гъярайна къаравулди. - Мус

Урус чалай.
Таржума - Мерд АЛИДИН.

Манияр лагъайтлани... (Гъвечи гыкай)

Женнет ДАДАШЕВА, студентка

Айисатан тъвар мектебда хъсан манидар яз гътнавай. Гъеле 5-класдилай ам худкружокдин иштиракчи тир. Мектебдин ва райондин манидарин конкурсра гзаф сеферра иштиракнай ва гъамиша сад лагъай чкаяр къаз хънай. Райондин культурадин къвалин директордин къул алаз грамотни ганвай. Амма умъур са манирикай хразвач къван. Айисат гъавурда авай.

- Я чан руш, - рахана диде са юкъуз. - Маниди, керчек, инсан машгъурда. Гъавилляй чаз Рагымат Гъажиева, Дурия Рагымова, Сульгульят Гъажиева, Фаризат Зейналова ва масабур хъсандиз чизва. Гъелбетда, ам умъурдин фуни я. Амма консерватория къутяньн патал чирвални кланзава. Манидарвал Аллагъди гузвай алакъун ятла, чирвал жува къа-занмишавай девлет я. Гъикъван манияр лагъайтлани, ктабдихъ галас дустстал атумир.

Дидеди лагъай гафари Айисатан фикирда чка къуна. Ада неини учебникрикай, художественный ктабрикай, интернет-дикай хийир къачувай, гъак «Лезги газетдикайни» даях къунвай. Газетдин жуъреба-жуъре темайри Айисатан чирвилерни мянгъемарзай.

Маска

Тагъир ТАГЬИБЕГОВ, 8 "а" кл.

Мектебриз хъфиз са къадар вахтар амаз, телевизордай гъарь юкъуз аялрини, муаллимрни мектебра гъилерал ре-зинддин бегълеяр алукъун, гъилер махсус къаришмадай къе-жирун, сивелни нерал маска гъалдун лазим тирди раижзай. Гъа мураддалди дидеди Софиядиз лазим затлар къа-чунвай. Рикл архайн хъайи руша вичиз дидеди къачунвай затлар, яргъал вегъин тавуна, чантада тунвай. Икл секинвални жезвай, вучиз лагъайтла къвале Софиядилай гъвчели стхани вах авай.

Коронавирусдикай къурхувал аваз, мектебда 1-сентябрдиз линейка хънавч. Ифин ахтармишиз, гъилериз къариш-ма гълиз, аялар классиз ахъайна. Вичин чка къадалди Со-фия са квехъ ятлани чантада къекъзвизай. Лазим тирвал ацуънавай юлдашдиз вил гълиз, рушан рангар дегиш жез-вай: азас регъуль тир.

- Вун квехъ къекъзвизай? - хабар къуна муаллимди.

- Зи гъилералди чантада тур маска жагъизвач.

- Зенг ягъйла, хкваш, - лагъана муаллимди.

И арада классдин раклар гатана, сивел маска алай диде, гъиле Софиядин маскани аваз, гъахъна. «Идав чи женжелар къугъзвизай. Гъамиша, мектебдиз къведайла, лазим затлар аватла ахтармишна кланда...»

Аялар и кардал хъуъреначтани, абуру рушал «Маска» лаклаб эзигна. Лаклаб Софиядиз, белки, хушни хънавай. Юлдашри акл эверайла, азас күсни хъел къвевизвич...

Къелемар ахтармишава

Къварчагърин хуър

Агъмедагъя ШАМСУДИНОВ,

7-кл.

Къварчагърин хуър,
къуччагърин хуър
Зи макан я бурлу.
Заз халкъ хуърун клан я пары,
Гъурмет авай, сабурлу.

Гъузел зи хуър женнет багъ я,
Къуд патай дагълар авай.
Гъар са емиш, уъзумар бул,
Бегъерлу багълар авай.

Багълара ва зи хуърун халкъ,
Шадвиледи къвалахиз.
Школадиз физва чунни,
Хъсан къелиз алахъиз.

Къварчагъ - зи хуър берекатлу,
Чун - жумартлу рухвайяр.
Гъурмет, сабур, абур авай
Чун - сад-садан архаяр!

Чубарук

Жамият НАСРУЛАЕВА,
4-кл.

«Лезги газет» къуна гъиле,
«Чубарук» чин ахъайна.
Вил вегъена килигайла,
За дидедиз гъарайна.

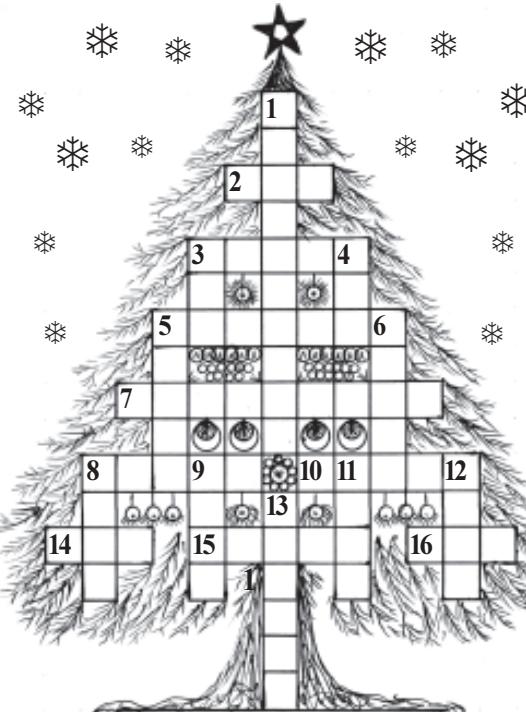
Диде, диде, килиг садра
Гъвчели куъре балайриз!
Гъихтин затлар теснифина,
Къвевизай чпин хиялриз.

Зун газетдин юбилейдиз
Шиир кхъиз ацуънна.
Зи рикл алай и газетдиз
Риклин сирер ачуна.

«Лезги газет», фикир гице
Вуна гъвчели куърпейриз.
Зурба къастар аваз рикле,
Вун гъилевай балайриз.

Виш йисарин яшар хъана,
Чун патал вун жеъиль я.
Чаз илгъамдин лувар гана,
Чи ашгъидин гевил я.

Цийи йисан кроссворд

Түккүйрайди - Салигъ ИБРАГЫМОВ

ДУЪЗ ЦАРАРА: 2. Елкадал алай гъетрен ранг. 3. Чапдин карда ишлемишдай гъарфарин клалуб (урус гаф). 5. Къиса. 7. Аялриз гузвай тлатилар. 8. Днестр вацун са хел. 10. Лезги райондин центр. 14. Живедин... 15. Фаризат Зейналовади тамамарзавай мани. 16. Елкадал аялриз пишкешар гузвай ... буба.

ТИК ЦАРАРА: 1. Зоя Космодемьянскаядин пеше. 3. Вилаетдин, гъукуматдин къиле авайди. 4. Буба. 5. Дуъге, гамиш. 6. Драматургиядин эснер сеънеда къугъунин искусств. 8. Къураргъ районда са хуър. 9. Хив районда са хуър. 11. Пар ва инсанар санай масаниз тухудайди. 12. Къвалин вилик квай чка. 13. Хъуътъун къяти туруфан.

Жавабар:

1. Абап. 2. Атама. 3. Азар. 4. Тхар. 5. Абап. 6. Терап. 8. Чирч. 9. Лиар. 11. Чар. 12. Абап. 13. Гантия. 14. Кахнукар. 15. Атама. 16. Азар. 17. Кашкындар. 18. Чирч. 19. Лиар. 20. Кыпарт. 21. Чар. 22. Абап. 23. Чирч. 24. Абап. 25. Абап. 26. Абап. 27. Абап. 28. Абап. 29. Абап. 30. Абап. 31. Абап. 32. Абап. 33. Абап. 34. Абап. 35. Абап. 36. Абап. 37. Абап. 38. Абап. 39. Абап. 40. Абап. 41. Абап. 42. Абап. 43. Абап. 44. Абап. 45. Абап. 46. Абап. 47. Абап. 48. Абап. 49. Абап. 50. Абап. 51. Абап. 52. Абап. 53. Абап. 54. Абап. 55. Абап. 56. Абап. 57. Абап. 58. Абап. 59. Абап. 60. Абап. 61. Абап. 62. Абап. 63. Абап. 64. Абап. 65. Абап. 66. Абап. 67. Абап. 68. Абап. 69. Абап. 70. Абап. 71. Абап. 72. Абап. 73. Абап. 74. Абап. 75. Абап. 76. Абап. 77. Абап. 78. Абап. 79. Абап. 80. Абап. 81. Абап. 82. Абап. 83. Абап. 84. Абап. 85. Абап. 86. Абап. 87. Абап. 88. Абап. 89. Абап. 90. Абап. 91. Абап. 92. Абап. 93. Абап. 94. Абап. 95. Абап. 96. Абап. 97. Абап. 98. Абап. 99. Абап. 100. Абап.

Гафарин алемдай

Къияс Межидован эсеррай

Дагъустандин халкъдин писатель Къияс Межидован эсеррин чалан девлетпувал лезги эдебиятдал рикл алай къелчийриз малум тахъана жеч. Чи кхинра къериз-царуз душуш жезвай **аршрагъман, бейгъуремт, гъалат, ихтилатбаз, келек** гафарикай писателди вичин жуъреба-жууре эсерра менфят къачунва. Гаф кватай чкадал къейд ийин, Къ.Межидован эсеррин чалал къалахайтла, аны чи лексикадин зурба хазина жагыда.

Писателдин “Дагъдин лекъер рекъидани?” эсерда гъалтзавай **аршрагъман** гаф чи гафарганраны гъатнавач: “Нурали бубадин съзгъбет күтъягъ хъанва-чир, амма лекъ цавун аршрагъмандин хаж хъана”. **Аршрагъман** цавун лап къакъан бушлухриз лугъуза.

Чи чала-бей префиксдин къумекъалди арадал атанвай гафарни лугъудай къван гаф авач. Месела, **хабарсуз** гафунин чкадал **бейхабар** ишлемишиз жеда, яни абур манадин жигъетдай барабар ульчмечяр я. “Къашкъа дуухтур” романда гъалтзавай **бейгъуремт** гафни гъакл я: “Вири нарагъат, куфунсуз, беябур, бейгъуремт авунва”.

Гъалат гаф Самур дередин нугъатра ишлемишава. Алим А.Гульмегъамедован баянрин гафарганды ам **герен, легъзе** мана авай нугъатдин гаф тирди къалтурна. И гафни зал Къ.Межидован “Дагълар юзазва” эсерда юлтнана: “И гъалатда тифенгдин лууль тунвай дар “дакларни” Мерданаз къеледин цлан **тълкен хъана**”. **Макъам, чав, легъзе, герен, фирсемт** ульчмечяр асул гъисабдай **гъалат** гафунин синонимар я.

“Дагъларин деринрин булахар” эсерда **ихтилатбаз** гъалтзава: “Ам зун хъиз хъваз клани... ихтилатбаз кас тир”. **Ихтилатбаз** - герек авазни, авачизни артух раҳадайди, раҳунрал гаф рикл алайди.

Келек гаф “Къашкъа дуухтур” романда душуш жезва: “Идаз вичин къилел и келек гъайди гена вуж ятла чир хъанач”. **Келек** - фенд, фитне. Суффиксдин къумекъалди адакай **келекбаз** гафни арадал атанва: “Къе чинеба, **келекбаз** хъиз, Чи дуъз, ислэгъ сиясат чиз, Ислэгъвилин икърар чурна”. (Садко Гъажиев, “Дагъларин хва”). **Келекбаз** - гъарамзада, фитнекар.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Жегъил пагъливанрин насиғъатчи

милли командадин член хъана. Ам Белоруссиядин спортдин мастер я. Спортдал машгъул хъунхъ галаз сад хъиз, Раид Меликова келунин, чирвилер къачунин месэлзани къулхъ ветъенач. 2000-йисуз ада Белоруссиядин юридический факультет күтъягъна. Спортдал гаф рикл алайвиял ада гъуль-ульнай физкультурадин рекъяйни къвед лагъай къилин образование къачун къетнана.

Дзюдодин тренервиле ада 2006-йисалай къалахава. 2003-йисуз вичин ватандиз хтана, эвлениши хъана. Алай вахтунда ватанэгълидин хизандан хвани руш чехи жезва.

Тренервал авунилай гъейри, Р.Меликова гъа са вахтунда ри-

журеба-жууре акъажунра неинки чин виклекъвал, гъакл муаллимдин-тренердин зегъметни бегъерлу тирди субутзана. Икл, ватанэгълидин ученикрин арада спортдин мастерарн пайдай хъана.

Вичин ватандихъ галаз Раид Меликова датлана алакъаяр хузвана. “Зи диде-буба, багърияр вири Кълара яшамиш жезва. Хизанни галаз саки гъар юзиз Кълариз хъфизизва. И юзиз хизан гъатта са ваца ватанда хъана. Жуваз яргъалди акъваздай мумкинвал гъамиша жезвач. Къисметди хайи чиливай яргъариз акъуднаватанни, чна чи чал, адетар квадарзавач. Къвале чи хизан анжак лезги чалал раҳазва”, - ватанпересвиледи лугъузва Раид Меликова.

Къейдздавайвал, ада Минска

Умъурдин шартлар, гъалар себеб яз, чи хейлин ватанэгълияр улькведин журеба-жууре регионра, къецепатан гъукуматра яшамиш жезва. Абуру чеб медицина-да, илимда, алишверишида, спорта, сиясадта ва маса хилера гъа-вурдик квай пешекаар, рөгъберар тирди субутзана. Ихътинбурукай сад алай вахтунда Белоруссияда яшамиш жезвай ва ана тренервиле, юриствиле къалахава. Раид Зикруллаевич **МЕЛИКОВ** я.

Ам 1976-йисан 11-иоклодиз Азербайжандин Кълар шегъерда дидедиз хъана. 10-клас Къларин мектебда күтъягъна, 1992-йисуз Белоруссиядин меркезда яшамиш жезвай вичин чехи стхадин патав фена, гъана 11-класда къел хъувуна.

1993-1997-йисара адакай дзю-додай Белоруссия Республикадин

элтор-юрист язни къалахава. Дзюдодай адакай гъильик вердишви-лер къачувай жаванрикай гафбү-рухъ агалкъунар хъана, абуру

яшамиш жезвай лезгийрихъ галазни дуствилин алакъаяр хузвана. Гъар сана авай ватанэгълийрихъ анжак агалкъунар хъурай!

Къвагъ лугъуза. И журеяр асул гъисабдай Къибле ва Шаркъ патарин Африкада яшамиш жезва.

Карч алай къвагъар гъашаратар, гъульягъар, гъатта хъалхъас хъиперни незва. И къушарин мад са къетленвал адакай ибарат я хъи, абуру виридалайнин яргъи умъур къиле тухванвайбурикай я.

Квез чидани?

Карч алай къвагъ

Дульяда 10 агъзурдалайни гаф къушарин журеяр яшамиш жезва. Лув гуз тежевай бязи къушарни ава.

Шикилдай аквазвай къушраз карч алай къвагъ (ва я Абиссиндин карч алай къвагъ) лугъуза. Къушарин-носорогрин килфетдик акатзавай карч алай къвагъарин күлф ажайиб журединди я. Абуру Африкадин къумлух чакира, къериз кул-кусар авай генг чувллера жедай вагъши къушар я. Къилди къачуртла, абуру Сенегалдин, Эфиопиядин сергъятра гъалтзава.

Карч алай къвагъар чехи къушар я - абурун яргъивал саки метрдив агақъава. Карч алай къвагъарин къвед лагъай жуърени ава. Абурун кафский карч алай

Дульяда

Хакеррик тахсир кутазва

США-дин юстициядин министерстводин къил У.Барра гуя Америкадин гъукуматдин сетрал кибергъумар къиле тухузва лугъуз, Россиядик тахсир кутазва. “Associated Press” чешмеди раижнавай малуматдикай “Лента.ру” сайтда къиенва.

“Аквадай гъаларай, кибергъумар уруси къиле тухузва”, - лагъана У.Барра. Идалай вилик США-дин госсекретарь М.Помпединодизи кибергъумар Россиядайл илтиз клан хъанай.

Гуя США-дин къенепатан хатасувилин министерстводал кибергъумум авунва лугъуз, сифте яз 14-декабрдиз США-ди Россиядин хакеррик тахсир кутунай. Москвади Америкади кутазвай тахсир са бинени авачирбур тирди тестикъарнава.

Наразивилер давам жезва

Эрменистандин премьер-министр Н.Пашинян къуллугъдилай алудун истемишавай оппозициядин терефдарри Еревандин юкъвал алай майдандал ийф акъудун къетнана. Майдандал гъукуматдин дарамат ала. Идакай “Sputnik Армения” чешмеди хабар гузва.

Ийф меркездин майдандал акъудунин фикирдал атайбур “Ватан хънин гъерекатар” дестедин векилар я. Абуру алачухар эцигна, цаярни ийдайвал я.

Къейд ийин, Эрменистанда халкъдин патай наразивилерин серенжемар 9-ноябрдиз башламишней.

Гежел вегъезвач

Китайдин Далянь шегъердин вири агъалияр коронавирус кватла ахтармишдайвал я. “China News” чешмеди кхызызвайвал, ихътин къаар 21-декабрдиз ковид квай 8 кас дуъздал акъатайдалай къулхъ къабул.

Санлай къачурла, шегъерда вирус акатнавай 17 кас малумарна. Гъукумдарри саки 6 миллион агъали авай шегъердин вири агъалийриз талукъ яз, гежел вегъин тавуна, пуд йикъян къене тестер къиле тухдайвал я.

Байден эгечІнава

Цийиз хънавай США-дин президент Ж.Байдена Белый домда да вичин администрацияда са жерге къуллугърал тайнардай ксарин тъвара малумарнава. И делилар ТАСС-ди раижзава.

15-декабрдиз малум хъайвал, демократиядин партиядин кандидат Байденахъ США-дин президентдин сечкира гъалиб хъун патал бес къадарда сесер хъана. Гъа са вахтунда Трампа сечкира вичин магълубвал хиве къазвач.

Мэр - ришветбаз

Полицияди Бразилиядин Рио-де-Жанейро шегъердин мэр М.Кривелла ришветбазилин амалра гиман финай дустагънава, хабар гузва “G1 Globo” чешмеди.

Шегъердин къил къайдаяр хуздай органрин къуллугъчийри вичин къвайял хутхна, дустагъда ацуънна. Къейдздавайвал, са шумуд йикъсалай ада шегъердин мэрвиле къвалахунин муддат кутъяр жезвай. Идалай вилик къиле фейи сечкира ам магълуб хъанвай.

Кривеллади вич дустагъ авунин гъерекатар сиясадтин месзлайрихъ галаз алакъаюл ийизва. Къейдздавайвал, мэрдихъ галаз санал адакай къве меслятчини эглешарнава. Абурук карчиривай ришветар къачунин тахсир кутунва.

Манийри умъур яргъи ийда

Британиядин Йельский университетдин ва Гарвардин алимри санал къиле тухтай ахтармишунрин нетижада инсандин умъур яргъи ийдай мад са къайда малум хъанва. Идан гъакъиндай “Express” чешмеди хабар гузва.

Алимин фикирдалди, манийр тамамаруни инсандин сагъламвилиз хъсан таъсирзава, идалайни гъейри, психический ва физический гъал хъсанарзава. Ихътин делилрихъ галаз алакъаюл яз, ахтармишайбуру манийр тамамарунал машгъул хъуни инсандин умъур яргъи ийизвайди тайнарна.

Манийр лугъуни бязи азарар акатунин хаталувални тимиларзава. Пешекарри къайдздавайвал, мани лугъун мефт патални хийрлую я. Вичин рикл алай манийр тамамардайла, инсандин гъульялар хаж жезва. Пешекарри къайдздавайвал, инсандин мани тамамарунин жигъетдай алакъунар хъун ва я тахъун важиблу туш. Бажарагъсузвиледи манийр лагъайтлани, адакай санлай инсандин гъалдиз анжак хийр ава.

Белоруссияди жаваб гуда

Евросоюзди пуд лагъай сефердин цийи санкцияр къабулайдалай къулхъ Белоруссиядини сергъятивилерин серенжемар кардик кутада. “БЕЛТА” чешмеди хабар гузайвал, идакай Белоруссиядин МИД-дин къил В.Макея малумарна.

Къейдздавайвал, Евросоюздин улквейрай тир са жерге ксанрай Белоруссиядин мулкарал къвэз жедач. Макея алава хъуврвал, санкцийрин сияъдик акатайбуруз Россиядиз финни къадагъа авунва.

Малум тирвал, Евросоюзди Белоруссиядин гъукумдаррэз акси цийи санкцияр 17-декабрдиз малумарнай. Евросоюзди алай ийсан 9-августдиз Белоруссияда къиле фейи президентдин сечкияр ва А.Лукашенкодин гъалибвал гъисаба къазвач. Лукашенкоди сечкияр къанундин сергъятра аваз къиле тухванвайбур яз гъисабава.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

понедельник, 28 декабря

РГВК

06:50 «Заряжайся!» 0+
 07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08:05 «Заряжайся!» 0+
 08:15 «Здоровству, мир!» 0+
 08:50 «Заряжайся!» 0+
 08:55 Д/с «Русский музей детям» 14 с. 0+
 09:25 Х/ф «Шутка ангела»
 11:10 Т/с «Напарницы» 18 с. 16+
 12:30 Время новостей Дагестана
 12:50 «Человек и право»
 14:05 «Служба Родине» 12+
 14:30 Время новостей Дагестана
 14:50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 16:05 «Арт-клуб» 0+
 16:30 Время новостей Дагестана
 16:55 Д/ф «Профессионал. Архитектор Албари Альхазов» 12+

ПЕРВЫЙ

17:45 Т/с «Напарницы» 19 с.
 18:35 Мультфильм 0+
 18:45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19:30, 22, 30, 00, 30 Время новостей Дагестана
20, 00, 23, 00, 01, 00 Время новостей Дагестана
20, 20 К юбилюю Мурода Каляева. «Поколение. Мурод Каляев» 0+
21, 05 «Экологический весенник» 12+
21, 25 «Учимся побеждать»
21, 45 «Дагестан туристический» 6+
22, 00 «На виду» 12+
23, 20 «Угол зерни» 16+
23, 50 Д/ф «Новая волна»
01, 15 Передача на табасаранском языке «Мил»
01, 50 «На виду» 12+
02, 15 «Дагестан туристический» 6+
02, 30 «Учимся побеждать»
02, 45 Д/ф «Профессионал. Архитектор Албари Альхазов» 12+

РОССИЯ 1

5, 00, 8, 00, 9, 25 Доброе утро. (12+).
5, 30 Хоккей. Молодежный ЧМ-2021. Сборная России - сборная Чехии. Прямой эфир из Канады. (6+).
9, 00, 12, 00, 15, 00, 3, 00 Новости. (16+).
9, 50 Жить здорово! (16+).
10, 55 Модный приговор. (6+).
12, 15, 1, 00 Время показает. (16+).
14, 10 Гражданская оборона. (16+).
15, 15 Давай поженимся! (16+).
16, 00, 3, 20 Мужское/Женское. (16+).
18, 00 Вечерние новости.
18, 40 На самом деле. (16+).
19, 40 Пусть говорят. (16+).
21, 00 Время. (16+).
21, 30 Новогоднее телевидение с Максимом Галкиным. (16+).
23, 20 Вечерний Ургант.
0, 00 Познер. (16+).
2, 35, 3, 05 Наедине со всеми. (16+).

НТВ

5, 05, 8, 25, 10, 25 Т/с «Глаза в глаза». (16+).
6, 00 Утро. Самое лучшее. (16+).
14, 30 Местное время. Вести-Дагестан.
17, 15 Итоги года.
21, 05 Местное время. Вести-Дагестан.

ДОМАШНИЙ

6, 30 По делам несовершеннолетних. (16+).
8, 05 Давай разведемся! (16+).
9, 15, 5, 30 Тест на отцовство. (16+).
11, 30 Д/ф «Реальная мистика». «Жаба душит». (16+).
8, 00, 10, 00, 13, 00 Сегодня. (16+).
13, 25 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
5, 00, 9, 30 Утро России. (16+).
9, 00, 14, 30, 21, 05 Вести. Местное время.
11, 00, 14, 00, 17, 00, 20, 00 Вести. (16+).
18, 30, 19, 40 Т/с «Морские дьяволы. Особое задание». (16+).
19, 00 Сегодня. (16+).
21, 20 Т/с «Тайны следствия 20». (16+).
23, 40 Детектив «Тайны следствия. Прошлый век». (12+).
3, 45 Х/ф «Эластико». (12+).

ТВ-ЦЕНТР

6, 00 Настроение.
8, 15 Муз. фильм «Мистер Икс».
10, 20 Любимое кино. «Ирония судьбы, или С легким паром!» (12+).
10, 50 Городское собрание.
11, 30, 14, 30, 17, 50, 22, 00 События. (16+).
11, 50 Т/с «Коломбо». (США).
13, 40 Мой герой.
14, 50 Город новостей.
15, 05 Детектив «Убийство в Оссорье». (Франция).
16, 55 90-е. Мобили. (16+).
18, 10 Х/ф «Продается дача...»
20, 00 Х/ф «Новогодний детектив». (12+).
22, 35 События 2020. (16+).
23, 05 Хроники московского быта. Новогоднее обжорство. (12+).
0, 00 Детектив «Седьмой гость». (12+).
1, 45 Х/ф «Застава в горах». (16+).
3, 20 Петровка, 38. (16+).
3, 35 Х/ф «Медовый месяц». (16+).
5, 05 Смех с доставкой на дом. (12+).
6, 20 6 кадров. (16+).

ЗВЕЗДА

6, 00 Сегодня утром. (12+).
8, 00, 13, 00, 18, 00, 21, 15 Новости дня.
8, 15 Не факт! (6+).
8, 50 Д/ф «Легенды госбезопасности». (16+).
9, 35, 10, 05 Х/ф «Неоконченная повесть». (16+).
10, 00, 14, 00 Военные новости.
11, 50, 13, 15 Х/ф «Максим Перепелица».
14, 05 Т/с «Темная сторона души» (12+).
18, 30 Специальный репортаж. (12+).
18, 50 Д/с «Рособоронэкспорт». (12+).
19, 40 Скрытые угрозы. (12+).
20, 25 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
21, 25 Открытый эфир. (12+).
23, 05 Между тем с Н. Метлинской. (12+).
23, 40 Х/ф «Сумка инкассатора».
3, 10 Х/ф «Дело Румянцева».
3, 10 Х/ф «Ожидание полковника Шолыгина».

вторник, 29 декабря

РГВК

06:50 «Заряжайся!» 0+
07, 00, 08, 30, 12, 30 Время новостей Дагестана
07, 20 Передача на табасаранском языке «Мил»
08, 00 «Заряжайся!» 0+
08, 50 Мультфильм 0+
08, 55 «Заряжайся!» 0+
08, 55 Д/с «Легенды науки» 6 с. 12+
09, 25 Х/ф «Сансет бульвар» 16+
11, 35 Т/с «Напарницы» 19 с. 16+
12, 50 К юбилюю Мурода Каляева. «Поколение. Мурод Каляев» 0+
13, 40 «Экологический весенник» 12+
14, 00 «На виду» 12+
14, 30, 16, 30 Время новостей Дагестана
14, 55 «Учимся побеждать»
15, 15 «Угол зерни» 12+
15, 45 «Дагестан туристический» 6+

ПЕРВЫЙ

5, 00, 9, 25 Доброе утро. (12+).
9, 00, 12, 00, 15, 00, 3, 00 Новости. (16+).
17, 25 Т/с «Напарницы» 20 с. 16+
18, 20 Мультфильм 0+
18, 45 Передача на лакском языке «Альчи ва ағыл»
19, 30, 22, 30, 00, 30 Время новостей Дагестана
20, 00, 23, 00, 01, 30 Время новостей Дагестана
20, 20 «Подробности» 12+
20, 45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
21, 45 «Молодежный микс»
22, 00 «Человек и вера» 12+
23, 20 К юбилюю Мурода Каляева. X/ф «Адам и Хева» 0+
01, 15 Передача на лакском языке «Альчи ва ағыл»
01, 50 «Подробности» 12+
02, 10 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
03, 05 «Человек и вера» 12+
03, 30 «Память поколений. Магомед Гаджиев» 12+

РОССИЯ 1

09, 00 Канал национального вещания «Шалбуздей» (на лезгинском языке)
10, 55 Модный приговор. (6+).
12, 15, 0, 55 Время показает. (16+).
14, 10 Гражданская оборона. (16+).
15, 15 Давай поженимся! (16+).
16, 00, 3, 20 Мужское/Женское. (16+).
18, 00 Вечерние новости.
18, 40 На самом деле. (16+).
19, 40 Пусть говорят. (16+).
21, 00 Время. (16+).
21, 30 Новогоднее телевидение с Максимом Галкиным. (16+).
23, 20 Вечерний Ургант.
0, 00 На ночь глядя. (16+).
2, 30, 3, 05 Наедине со всеми. (16+).

НТВ

5, 05, 8, 25, 10, 25 Т/с «Глаза в глаза». (16+).
6, 00 Утро. Самое лучшее. (16+).
14, 30 Местное время. Вести-Дагестан.
17, 15 Новогодний Огонек.
21, 05 Местное время. Вести-Дагестан.

6, 30, 6, 15 6 кадров. (16+).
6, 45 По делам несовершеннолетних. (16+).
7, 50 Давай разведемся! (16+).
8, 00, 10, 00, 13, 00, 16, 00 Сегодня.
13, 25 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
5, 00, 9, 30 Утро России. (16+).
9, 00, 14, 30, 21, 05 Вести. Местное время.
11, 00, 14, 00, 17, 00, 20, 00 Вести. (16+).
18, 30, 19, 40 Т/с «Морские дьяволы. Особое задание». (16+).
19, 00 Сегодня. (16+).
21, 20 Т/с «Пес». (16+).
23, 45 Т/с «Шпион 1». (16+).
3, 40 Миграция. (12+).
4, 20 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
5, 50 Домашняя кухня. (16+).

6, 00 Настроение.
8, 10 Х/ф «Неисправимый лунг». (6+).
9, 45 Комедия «Неподдающиеся». (6+).
11, 30, 14, 30, 17, 50, 22, 00 События. (16+).
11, 50 Т/с «Коломбо». (США).
13, 35 Мой герой. (12+).
14, 50 Город новостей.
15, 05 Детектив «Убийство во Фресенаже».
16, 55 90-е. Шуба. (16+).
18, 10 Х/ф «Отдам котят в хорошие руки». (12+).
20, 00 Х/ф «Ученица чародея». (12+).
22, 35 Обложка. Звездные килограммы. (16+).
23, 05 Д/ф «Леонид Броневский. Генерал». (16+).
0, 00 Х/ф «Ширли-Мырли». (16+).
2, 25 Комедия «На Дерибасовской хорошая погода, или На Брайтон-бич опять идут дожди».
3, 55 Петровка, 38. (16+).
4, 10 Х/ф «Новогодний детектив». (12+).

6, 00 Сегодня утром. (12+).
8, 00, 13, 00, 18, 00, 21, 15 Новости дня.
8, 20 Х/ф «Экипаж машины боевой».
9, 50, 10, 05, 13, 15, 14, 05 Т/с «Высший пилотаж»
10, 00, 14, 00 Военные новости.
18, 30 Специальный репортаж. (12+).
18, 50 Д/с «Рособоронэкспорт». (12+).
19, 40 Легенды армии с А. Маршалом.
20, 25 Улица из прошлого. «Сны о будущем: загадка веющих сновидений».
21, 25 Открытый эфир. (12+).
23, 05 Между тем с Н. Метлинской. (12+).
23, 40 Х/ф «Максим Перепелица».
1, 30 Х/ф «Влюблен по собственному желанию».
2, 55 Х/ф «Неоконченная повесть». (6+).
4, 30 Х/ф «Приказано взять живым». (6+).

среда, 30 декабря

РГВК

06:50 «Заряжайся!» 0+
07, 00, 08, 30, 12, 30 Время новостей Дагестана
07, 20 Передача на лакском языке «Альчи ва ағыл»
08, 05 Мультфильмы 0+
08, 55 Д/с «Легенды науки» 7 с. 12+
09, 30 Х/ф «Фанфан-Тильпан» 12+
11, 25 Мультфильм 0+
11, 35 Т/с «Напарницы» 20 с. 16+
12, 55 К юбилюю Мурода Каляева. X/ф «Адам и Хева» 0+
14, 10 «Молодежный микс»
14, 30, 16, 30 Время новостей Дагестана
14, 50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
15, 15 «Подробности» 12+
15, 45 Мультфильм 0+
16, 15 «Ретро-концерт» 0+
17, 30 «Здоровье» 12+
18, 00 «Ретро-концерт» 0+
18, 30 «Здоровье» 12+
19, 30 «Ретро-концерт» 0+
20, 00 «Ретро-концерт» 0+
20, 30 «Здоровье» 12+
21, 00 «Ретро-концерт» 0+
21,

ПЯТНИЦА, 1 ЯНВАРЯ

РГВК

07:20 Передача на аварском языке «Гладанги гамалы заманги» 12+
 08:00 «Заряжайся!» 0+
 08:05 Мультфильм «Аленький цветочек» 0+
 08:50 «Заряжайся!» 0+
 08:55 X/f «Новогодние приключения в июле»
 10:20 T/c «Всё, что нам нужно» 3, 4 с. 12+
 12:10 «Маленький концерт»
 14:35 X/f «Странное Рождество» 12+
 16:20 Мультфильм 0+
 16:35 X/f «Мамы» 12+
 18:30 Мультфильм 0+
 18:45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес» 12+
 05:10 X/f «Мамы» 12+

19:30 X/f «Ночь одинокого филиппина» 12+
 21:10 «Новогодний серпантин» 0+
 23:20 X/f «Двойной праздник» 12+
 01:00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес» 12+
 01:35 Спектакль Кабардино-Балкарского русского драматического театра им. М. Горького «Рождественский роман» 12+
 03:15 «Новогодний серпантин» 0+
 04:35 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес» 12+
 05:10 X/f «Мамы» 12+

ПЕРВЫЙ

6.00 Новогодний календарь.
 7.05 X/f «Золушка».
 8.25 X/f «Девчата».
10.00, 15.00 Новости. (16+).
 10.15 Комедия «Ирония судьбы, или С легким пором!» (6+).
 13.20 Комедия «Бриллиантовая рука».
 15.10 Комедия «Джентльмены удачи» (6+).
 16.35 Комедия «Любовь и голуби». (12+).
 18.20 Лучше всех!
 21.00 Клуб Веселых и Надежных. Высшая лига. Финал. (16+).
 23.20 X/f «Кто хочет стать милионером?» (16+).
 1.25 Дискотека 80-х. (16+).
 3.25 X/f «Джентльмены предпочитают блондинок!» (16+).

РОССИЯ 1

5.00 Комедия «Карнавальная ночь».
 6.15 X/f «Москва слезам не верит».
 8.40 Комедия «Служебный роман».
 11.15 Комедия «Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика».
 12.40 Песня года.
 14.50 Комедия «Иван Васильевич меняет профессию».
 16.30 X/f «Одесский пароход» (12+).
 17.55 Юмор года. (16+).
 20.00 Вести.
21.10 Вести. Местное время.
 21.20 X/f «Последний багаж» (12+).
 23.10 X/f «Заповедник» (16+).
 1.05 X/f «Супербобровы. Народные мстители» (12+).
 3.20 X/f «Сваты» (12+).

НТВ

5.25, 9.30 Т/с «Пес». (16+).
 8.20 У нас выигрывают! (12+).
15.30 Новогодний миллиард.
17.15 Детектив «Новогодний пес». (16+).
19.00 Суперстар! Возвращение. Финал. (16+).
21.25 Детектив «Дельфин» (16+).
1.15 Комедия «Как встретить праздник не по-детски» (16+).
21.20 X/f «Последний багаж» (12+).
23.10 X/f «Заповедник» (16+).
 1.05 X/f «Супербобровы. Народные мстители» (12+).
 4.15 Все звезды в Новый год. (12+).

ДОМАШНИЙ

6.30, 6.10 6 кадров. (16+).
6.35 X/f «Королевство Криевых Зеркал».
8.05 Мелодрама «Ангелика - маркиза ангелов» (Франция - Италия - Германия). (16+).
10.30 Мелодрама «Великолепная Ангелика».
11.25 Детектив «Хрустальная повышка» (12+).
12.45 Мелодрама «Ангелика и король».
15.00 Мелодрама «Неукротимая Ангелика».
16.55 Д/ф «Жан Маре. Игры с любовью и смертью» (12+).
19.00 Мелодрама «Елка на миллион» (Украина). (16+).
23.15 Комедия «В двух километрах от Нового года» (Украина). (16+).
1.10 Д/с «Предсказания: 2021». (16+).
2.10 Мелодрама «Ангелика - маркиза ангелов».
4.05 Д/ф «Наш Новый год. Романтические шестьдесятые» (16+).
4.15 Все звезды в Новый год. (12+).

ТВ-ЦЕНТР

6.20 X/f «Сестра его дворецкого» (США). (12+).
7.55 X/d «Ученца чордоя».
9.25 X/f «Золушка».
10.45 Д/ф «Королевство моловато!» (12+).
11.25 Детектив «Хрустальная повышка» (12+).
14.30 События.
14.45 Как встретишь, так и проведешь! (12+).
15.25 Комедия «Полосатый рейс» (12+).
16.55 Д/ф «Жан Маре. Игры с любовью и смертью» (12+).
17.35 X/f «Граф Монте-Кристо» (12+).
20.40 X/f «Артистка» (12+).
22.20 Приют комедиантов.
23.55 Д/ф «Короли капусты».
0.40 Д/ф «Чарующий акцент» (12+).
1.25 Д/ф «Любовь на съемочной площадке».
2.05 Д/ф «Гениально злой».
2.45 Д/ф «Женщины Игоря Старыгина» (16+).
5.50 X/f «Зайчик».

ЗВЕЗДА

7.35 X/f «Летучая мышь».
9.50 X/f «Покровские ворота».
12.05, 13.10, 18.10 Т/с «Байбий бунт, или Война в Новоселково» (16+).
13.00, 18.00 Новости дня.
23.10 X/f «Соломенная шляпка».
1.20 X/f «Пирожки с картошкой» (12+).
3.10 X/f «Новогодний роман» (12+).
5.00 Д/ф «Фронтовые истории любимых актеров. Анатолий Попанов и Иннокентий Смоктуновский» (6+).
5.35 Д/с «Сделано в СССР» (6+).
5.50 X/f «Зайчик».

СУББОТА, 2 ЯНВАРЯ

РГВК

07:00 Мультфильм 0+
 07:20 Передача на кумыкском языке «Новогодний серпантин» 0+
 09:05 Спектакль «Рождественский роман» 12+
 11:00 X/f «Ночь одинокого филиппина» 12+
 12:25 «Мир сквозь танец» Совместный концерт ансамблей танца «Лезгинка» и «Нальмес» 0+
 14:50 К юбилею Мурада Кажлаева. Д/ф «Музыка жизни» 6+
 15:50 «Здоровствуй, мир!» 0+
 16:30 Д/ф «Фазу Алиева»
 16:55 К юбилею Мурада Кажлаева. X/f «Знай наших!» 12+
 18:30 Мультфильм 0+
 18:45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

19:30 «Маленький концерт»
 22:00 X/f «Загадай желание» 12+
 23:40 «В стране легенд и преданий» 0+
00:15 «Искусство в традициях народов Дагестана. Женский национальный костюм» 0+
 00:55 «Дагестанский календарь» 0+
01:00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 01:35 «Мир сквозь танец» Совместный концерт ансамблей танца «Лезгинка» и «Нальмес» 0+
 03:50 «Здоровствуй, мир!» 0+
04:20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 04:55 «Искусство в традициях народов Дагестана. Женский национальный костюм» 0+

ПЕРВЫЙ

5.30, 6.10 X/f «Финист - Ясный Сокол».
6.00, 10.00, 15.00 Новости. (16+).
7.00 X/f «Старик Хоттабыч».
8.30 Анимаци. фильм «Ледниковый период: Контиентальный дрейф».
10.10 X/f «Морозко».
11.45 Комедия «Один дома».
13.40, 15.10 Комедия «Один дома 2».
16.10 X/f «Щелкунчик и четыре королевства» (6+).
18.00 Точь-в-точь. (16+).
21.00 Время. (16+).
21.20 Церемония вручения народной премии «Золотой граммофон» (16+).
0.20 X/f «Анна и король».
2.45 Комедия «Давай сделаем это легально» (16+).
4.00 Первый Скорый. (16+).

РОССИЯ 1

5.00 Комедия «Доярка из Харапетовки». (12+).
8.10 Комедия «Свадьбы не будет» (12+).
10.10 Сто к одному.
11.00, 20.00 Вести.
11.15 X/f «Развода не будет» (12+).
13.05 Песня года.
15.30 X/f «Последний багаж» (12+).
17.40 Юмор года. (16+).
21.05 Вести. Местное время.
21.20 T/c «Анна Каренина».
0.20 T/c «Ликвидация» (16+).
3.15 T/c «Одесса-мама» (16+).

НТВ

6.05, 1.35 Комедия «Горячий пapa». (12+).
8.00 Сегодня.
8.20, 10.20 Детектив «Паутин» (16+).
10.00 Сегоднja.
12.40, 16.20 T/c «Пес» (16+).
16.00 Сегодня.
16.20 T/c «Пес» (16+).
19.00 Сегодня.
22.55 Мелодрама «Зимний сон» (Украина). (16+).
2.10 Мелодрама «Великолепная Ангелика» (16+).
3.50 Д/ф «Наш Новый год. Золотые восемидесяти» (16+).
5.00 Д/ф «Наш Новый год. Лихие девяностые» (16+).
6.15 6 кадров. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Пять ужинов. (16+).
7.05, 1.10 Д/с «Предсказания: 2021». (16+).
8.05 Мелодрама «Гордость и предубеждение» (США). (16+).
14.55 Мелодрама «Ты только мой» (Украина). (16+).
19.00 Мелодрама «Любовь против судьбы» (Турция). (16+).
22.55 Мелодрама «Зимний сон» (Украина). (16+).
2.10 Мелодрама «Великолепная Ангелика» (16+).
3.50 Д/ф «Наш Новый год. Золотые восемидесяти» (16+).
5.00 Д/ф «Наш Новый год. Лихие девяностые» (16+).
6.15 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.35 X/f «Артистка» (12+).
7.30 Д/ф «Чарующий акцент» (12+).
8.25 X/f «Дедушка» (12+).
10.35 Д/ф «Слушай, Ленинград, я тебе сплю...»
11.40, 2.35 Детектив «Агата и провода об убийстве» (12+).
13.35 Мой герой. (12+).
14.30 События.
14.45 Особенности женского юмора. (12+).
15.50 Детектив «Женская логика» (12+).
17.55 X/f «Когда-нибудь наступит завтра».
21.30 X/f «Девушка с собой» (16+).
23.10 Лион Измайлова. Курьи на смех. (12+).
0.20 Д/ф «Актёрыские драмы. Вероника Маврикевич и Авдотья Никитична» (12+).
1.10 Д/ф «Приключения советских донжуанов».
1.50 Д/ф «Великий деспот».
4.05 X/f «Мост Ватерлоо» (12+).

ЗВЕЗДА

7.20, 8.15 X/f «К Черному морю» (12+).
8.00, 13.00, 18.00 Новости дня.
9.00 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
20.50 X/f «Покровские ворота».
23.30 X/f «Опасно для жизни!» (12+).
1.20 X/f «Джокер» (12+).
3.10 X/f «Сегодня - новый аттракцион».
4.40 Д/ф «Фронтовые истории любимых актеров. Юрий Никулин и Владимир Этуш» (6+).
5.20 X/f «Опекун» (12+).

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 3 ЯНВАРЯ

РГВК

07:00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 07:40 Мультфильм 0+
 08:00 «Маленький концерт» 0+
 10:30 X/f «Это не навсегда» 12+
 12:15 «Здоровствуй, мир!» 0+
 12:50 «Новогодний серпантин» 0+
 15:20 «Годекан» 6+
 15:50 X/f «Чародеи» 0+
 18:30 «Дагестан туристи-ческий» 6+
 18:45 «Дагестан туристи-ческий» 6+

18:50 «Учимся побеждать» 12+
 6.00, 10.00 Новости. (16+).
19.10 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
20.30 «Служба Родине» 12+
20.50 «Мир сквозь танец» Совместный концерт ансамблей танца «Лезгинка» и «Нальмес» 0+
23:00 X/f «Серенада Солнечной долины» 0+
00:35 Новый год на РГВК «Дагестан» 0+
03:45 К юбилею Мурада Кажлаева. «Поклонение. Мурад Кажлаев» 0+
04:25 X/f «Не бойся, я стобой!» 12+
04:55 Первый Скорый. (16+).

ПЕРВЫЙ

5.30, 6.10 X/f «Старик Хоттабыч».
6.00, 10.00 Новости. (16+).
7.05 X/f «Марья-искусница».
8.25 X/f «Морозко».
10.10 X/f «Щелкунчик и четыре королевства» (6+).
12.00 X/f «Кто хочет стать милионером?» (16+).
14.30 X/f «Кто хочет стать миллионером?» (12+).
15.40 X/f «Серенада Солнечной долины» 0+
17.40 X/f «Ледниковый период» (16+).
19.20

Дин Вири инсаниятдиз чешнелу ксар

Ямин МЕГЬАМЕДОВ,
диндин рекъяй алым

(Эвел - 44-51-нумрайра)

**Умар халифадин (Аллагъ рази
хъурай вичелай) девирда
еке вакъияр кыле фена**

3. "Къадисийя" гъазаватда фарсийрал (гилан Иракда) бъаливал къаучун, күшунрин кыле Сагъд ибн Аби Вакъъкъас асъяб аваз. (15-йисан эхирда). (Мусурманрин күшун 7-8 агъзурдакай ибарат тир ва Рустум кышевай фарсийрин күшун - 60 агъзурдакай).

4. Гъа 15-йисуз Сагъд ибн Аби Вакъъкъас асъяб кылевас цийи Куба шегъер эцигна (Иракда). Гъакъни Умар халифади вилаяттар низамда туна. Мадни Умар халифади "низам-уль-хараж" (поземельный налог, подать) ва "низам-уль-гисбагъ" (яни, дин-диз эверунин кардин низам) тестикъарна.

5. Гъа ийисуз Умар халифади "даввин" (канцелярия, государстводин идарайрин крат) тартиба туна ва гъукъматдин жавабдар ксариз, күшунра квалихазавай ксариз "паяр" (мажибар) тайинарна (асъябрис: мугъажирриз ва ансар-риз, сифте дин къабулайбуруз - артуханвал гана, тафаватлу авуна). Гъакъни Ада гъар чкада къазияр тайинарна. Мадни Умар халифади "бари" (почтa) арадал гъана.

6. Гъижрадин 16-йисуз "Альваз" ва "аль-Мадайн" чкаяр ачухна ва мусурманрин эмир Сагъд асъябди (Аллагъ рази хъурай вичелай) ана хосройрин (фарсийрин) пачагъдин чехи дараматра сифте яз жумъя-капл авуна, Иракда сифте яз къватнавай.

7. Умар халифади, Али ибн Талиб асъябди (Аллагъ рази хъурай члепай) къалурай меслятдади, гъижрадин тарих тайинарна (яни, тарих (ийсар) Пайгъамбар (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) Меккадай Мединадиз къуч хъай ийкъалай гъисабиз башламишина).

8. Гъижрадин 17-йисуз Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай) Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) Мискин чехи хъувана.

Гъакъни и ийисуз зурба къурагъвилер хъана ва Умар халифади инсанрихъ галаз (Аллагъдивай) "марф тълабдай капл" авуна. Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) ими аль-Аббасавай (Аллагъ рази хъурай вичелай) дуъя авун тълабна ва Аллагъдин къурагъвил алудна.

9. Гъижрадин 18-йисуз Шамда (Амвас) тългъуын чкана, а тългъуынди мусурманрин күшунрикай газабур акатна. Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай) и кардикай ам къвед лагъай сефер Шамдиз физ рекъе авайла хабар агақъана. Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай) асъябрихъ галаз мешвера (меслят) авуна ва абурун арада ѿар жуъре фикирар арадал атана. Эхирдай Абдулрагъман ибн Авф асъяб (Аллагъ рази хъурай вичелай) хтана ва ада хабар гана: Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) лагъанва (мана): "Квез са чкада (ульквэда) ваба (тългъуын) ава лутъуз ван хъайила, күн аниз фимир (гъахъмир). Эгер күн а азар пайды хъайи чкада аваз хъайитла, күн, адакай катдай ният аваз, аниай эчеңимир". И гъадисдин ван хъайила, Умар халифа (Аллагъ рази хъурай вичелай) вичихъ галай ксарни галаз элъвена Мединадиз хъфена.

10. Миср ачухун, Амр ибн аль-Ас асъяб (Аллагъ рази хъурай вичелай) кыле аваз (гъижрадин 20-йисуз).

11. Гъа ийисуз Хайбардай ва Нажрандай (Аравиядай) ягъудар акъуда.

Диндин меслэлайриз талукъ сулар пайда хъайитла, ватцапдин
8-989-653-42-35 нумрадиз къыхъ.

(КъятI ама)

Дин

Вири инсаниятдиз
чешнелу ксар

12. Гъижрадин 22-йисуз Азербайжан (ва аль-Баб, яни Дербент) ачухна.

Умар халифа (Аллагъ рази хъурай вичелай) газаф адалатлу кас тир ва вич мусурманрин халифа яз хъайи вахтундани ада вичин гъилик квай жемятдин гъакъиндай еке жавабдарвал пъссазавай. Гъа икл, ада лаъй гафар ава: "Эгер са дөве (ва я хеб...) (Иракда авай) Фурат вацун къереҳдал телефон хъайитла, заа кичезва Аллагъди завай адан патахъай жавабдарвал тълабиз".

Адан къиникъ

Умар халифади Аллагъдиз дуъя (ялвар) авуна: "Я, Аллагъ! Вуна заз шагыдвал це Ви рекъе (диндин рекъе чан гайи кас ая закай), ва зи къиникъ Вуна Ви расудин ульквэда (Медина шегъерда) ая" (Бухарий).

Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай) Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) Мискинда имам яз экунин капл ийидайла, мажуси (кафир кас) Абу Лутъ-лутъади Умар халифа (Аллагъ рази хъурай вичелай) хенжедалди (гапурдалди) яна... Ахпа, Умар халифади, чан гудалди, лагъана: "Гъамд хъуй Аллагъдиз, зи къиникъ вич мусурман я лагъай касдин гъилералди тавур...". Ахпа ада вичин хва Абдуллагъдиз лагъана: "Килиг кван зал гъикъван буржар алатла". Абуру гъисабайла, 86 агъзур диргъям буржар алай... Ада хъиз лагъана: "Эгер Умаран хизандивай вири вахкүз хъайитла, вахце адакай, таҳвайта Бану - Адийдивай (вичин тухум къебиладивай тир) къумек тълаба".

Эгер абурулайни алақ тавуртла, къурайшдивай къумек тълаба! "Мүзминрин диде" Айишадин патав (Аллагъ рази хъурай вичелай) алад ва лагъ: Умар авай (вич) вичин къве дустунин патав кучукдай ихтияр къачузва". Ам адан патав фена, лагъана ва Айишади (Аллагъ рази хъурай вичелай) жаваб гана: "Анаг (а чка) заз жуваз къланавай тир, амма, за къе, гъелбетда, анаг (жув тун) Умар халифади хъядя. Абдуллагъдиз Айишади (Аллагъ рази хъурай вичелай) ихтияр ганвайдакай хабар гайила, Умар халифади Аллагъдиз гъамд авуна...

А чавуз бязи асъябари Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай), вичелай гъуѓуын из жедай халифа тайинарунин патахъай лагъана. Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай) лагъана: "Залай гъуѓуын из ругуд касдикай ибарат тир шуради (советди) чин арадай сад хъярай: 1. Усман ибн Аффан, 2. Али ибн Талиб, 3. Палъя ибн Убайдилляй, 4. аз-Зубайр ибн аль-Аввам, 5. Сагъд ибн Аби Вакъъкъас, 6. Абдулрагъман ибн Авф (Аллагъ рази хъурай члепай)...". Мадни Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай) веси авуна, а шуради (советди) чин арадай халифа хъядайла, абурун межлисра Абдуллагъдиз ибн Умар асъябдини (Аллагъ рази хъурай вичелай) иштирак авун - меслят къалурдайди, насиънат гудайди яз... Гъакъни Умар халифади (Аллагъ рази хъурай вичелай) веси авуна, инсанрин вилик имам яз Сүгъайр ар-Румий асъяб (Аллагъ рази хъурай вичелай) акъвазун - пуд ийкъан къене...

Умар халифа (Аллагъ рази хъурай вичелай) гъижрадин 23-йисан 27-зуль-гъижжадиз (644-йисан 3-ноябрдиз) рагметдиз фена. Умар халифа (Аллагъ рази хъурай вичелай) Мединада - Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) ва Абу Бакр (Аллагъ рази хъурай вичелай) халифадин патав кучукнава.

(Шариатдин алими лугъузва, абурун пудан суарин патав гумай чкада Айишадин (Аллагъ рази хъурай вичелай) гъульреда - Иса пайгъамбар (Аллагъ рази хъурай вичелай) кучук хъийида).

(КъятI ама)

"Лезги газета" диндин пак кхъинар жээва. Гъавиллям чиркин чкайрал гадарун къадагъя.

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Дагъустандин физический культурадин ва спортдин министерводи районда физический культурадин ва спортдин къваллах тешкилнавай тегъердиз къимет гун яз гъэр ийисуз кыле тухузвай килигун-конкурсдин нетижайрай Сулейман-Стальский район 2-чкадиз, идахъ галаз сад хъиз Кубокдиз, 100 агъзур манатдин къадарда авз Грантдиз ва грамотадиз лайихлу хъана. Мадни спорт вилик тухунлик лайихлу пай кутунай ва спортдин проектор къилиз акъудунин карда къумек гунай райондин кыл Нариман Абдулмуталибоваз Дағъустандин физический культурадин ва спортдин министерводин патай Чухсагъул малумарнава.

Са тъимил йикъар идалай вилик Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Абдулмуталибова къазанмишнавай шабагъар спортдин, туризмдин жегъирин краинин къиникъ Комитетдин директор Надыр Эфендиевав шад гъалар вахкана. Мирекатда райондин депутатин Собраницын председатель Штибиг Мегъамедханова, райондин спорткомитетдин директордин заместитель Муслим Селимовани иштиракна...

Грамота ва Кубок вахкадайла Н.Абдулмуталибова райондин спорткомитетдин къвалахдиз къимет гун тебрик авунихъ галаз сад хъиз, районда физический культура ва спорт вилик тухун патал кыле тухузвай къвалахдайни рахана. Икл, эхиримжи ийсара газаф хъурера спортдин объектар, гъа гъисабдай яз мини-футболдин ва волейболдин, аялар къуѓвадай да воркутмайданар эцигнавайди, и рекъяя къвалах давамарзавайди къейдна. Мадни 2021-йис патал спортдин миракатрин календарда дегишвилер тун хъувунин, районда спорт (къилди къачуртла, футбол) вилик тухун патал тайин мурадрихъ элъкурунавай программа туткуурун лазим тирдини лагъана. Райондин кыли мектебра къелзавай ая-

лар ва жаванар бегъем козун тавунин (малоподвижный образ), сагълам умъмур пропаганда авунин макъсаддалди спортдин миракатар кыле тухунин ва икл мад са жерге месэлайрайларни, кылиз акъудун пландик квай краарларни фикир желбна.

Мукъвара чаз спорткомитетдин директор Н.Эфендиевава адан заместитель М.Селимовав агалкъун тебрикдай, спорт вилик тухун патал района түн кыле тухузвай къвалахдай, 2021-йисан планрикай абурухъ галаз сүльбетдай мумкинвал хъана.

- 2020-йисуз районда спортдин 48 миракат кыле тухун пландик квай. Гъайиф хы, түгъвалдихъ галаз алақъалу яз малумарай карантин себеб яз абури вири кылиз акъуддай мумкинвал хъана. Къуршахар къунай, дзюдодай, самбодай районда спортдин акъажунар кыле тухуз, гъакъни Республикиндер иштиракиз хъана. Ци футболдай ва мини-футболдай, волейболдай, теннисдай, шахматтар - вири санлай 29 миракат кыле тухуна. Ибурулай гъейри, чна жаванри иштиракава аваз 17 миракат кыле тухун пландик кутунвайди тир. Абурукай анжак 4 ("Миҳын гъилер", общественный чайра маска-багъ, бегълеяр, антисептик парониз талуу тирбүр ва икл мад) акция кылы тухудай мумкинвал хъана, - къейдна вичин раҳунра Н.Эфендиева.

Риклер хин: 2019-йисан нетижайрай килигун-конкурсда Сулейман-Стальский районди 1-чка къунай. Ци лагъайтла, дугъриданни, түгъвалди вири крат къулухъ яна, планар чурна.

Н.Эфендиевав гафарай малум хъайвал, Грант яз ганвай 100 агъзур манатдик къунай министерводай спортдин тадаракар хидайдалай я.

За районда спорт вилик тухунлик пай кутузвай касриз ва вири агъалийризни алу涓авай Цийий иис риклин сидкъидай тебрикзана. Къуй гележекда хайи ерийра спорт мадни гъульдундуу дережайриз акъатрай, адал машъгул жезвай спортсменрин къадар артух ва нетижаярни чи риклер мадни шадардайбур хъурай!

СКФО-дин чемпион

Хазран Къасумов

Мукъвара Нальчиқда женгинин ва спортдин самбодай СКФО-дин чемпионат кыле фена. Ана и округдик акатзавай республикайрат атанвай 200-далай виниз спортсменри (итимри ва дишегълири) иштиракна. Абурун арада Россиядин, Европадин ва дүньядин чемпионаттин гъалибчиярни призерар авай. Гъавиллям чемпионатда акъажунарни къизгъиндаказ кыле фена. Дағъустандин хъянавай командади 31 медаль къазанмишна.

Спортдин самбодай СКФО-дин чемпионилин тівар къачурбүрүн арада вичин ери-бине Сулейман-Стальский райондин Алидхүрелай тир Аслан Къурбановни авай. 88 кг-дин заланвилай майдандиз

2-чкадиз лайихлу хъана

лар ва жаванар бегъем козун тавунин (малоподвижный образ), сагълам умъмур пропаганда авунин макъсаддалди спортдин миракатар кыле тухунин ва икл мад са жерге месэлайрайларни, кылиз акъудун пландик квай краарларни фикир желбна.

Мукъвара чаз спорткомитетдин директор Н.Эфендиевава аган заместитель М.Селимовав агалкъун тебрикдай, спорт вилик тухун патал района түн кыле тухузвай къвалахдай, 2021-йисан планрикай абурухъ галаз сүльбетдай мумкинвал хъана.

- 2020-йисуз районда спортдин 48 миракат кыле тухун пландик квай. Гъайиф хы, түгъвалдихъ галаз алақъалу яз малумарай карантин себеб яз абури вири кылиз акъуддай мумкинвал хъана. Къуршахар къунай, дзюдодай, самбодай районда спортдин акъажунар кыле тухуз, гъакъни Республикиндер иштиракиз хъана. Ци футболдай ва мини-футболдай, волейболдай, теннисдай, шахматтар - вири санлай 29 миракат кыле тухуна. Ибурулай гъейри, чна жаванри иштиракава аваз 17 миракат кыле тухун пландик кутунвайди тир. Абурукай анжак 4 ("Миҳын гъилер", общественный чайра маска-баг

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядян, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкъала,
Насрутдинов пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ
(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62

КАССА
66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газеттис 52 сеферда акъатзана
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гүзчилав аувунин рекъял Федеральный къултугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авна.

Регистрациядин нумра ПИ № ГУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди түкъур хънизыва.
Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур эл-къиена вахкувач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахъун мумкин я.
Газетда чап аувун патал теклифнавай материалаара гънвай делилрин дуъзвилин ва керчеквилин патахътай жавабдаравл аворрин чинп хиве гътазва.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала, Насрутдинов
проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Иисан - 63249

Зур иисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 16.40

Газет "Издательство" "Лотос"
ОО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан къче, б.

Тираж 5088

Г. - Илишандик квай материалар
гъакъидих чаптавайбүр я.

12 - Икъван яшар хъянтайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТИ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

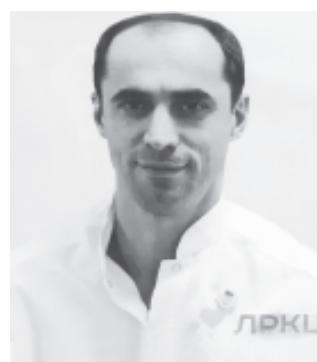
Мубаракфай!

Москвадин 1-нумрадин центральный военный госпиталь да травматолог-ортопед из къвалахздавай духтур, ери-бине
Мегъарамдхурун райондин Хуверлрин хуъярый тир
Эмир Гъажимегъамедови Гъульсенбеговаз:

Лукъмандин кар къуна
гъиле,
Сагъламвал хуъз гъазур я
вун!
Намуслувал къаззвай вине
Гъурмет авай духтур я
вун!

Азарлудав лазим къумек
На вахтунда агакъарда.
Асун араб-дарман герек
Тал легъзеда, пагъ,
квадарда!

Хуъзвай халкъдин сагъвал
дайм
Вунни сагълам, къубан
хуурай!

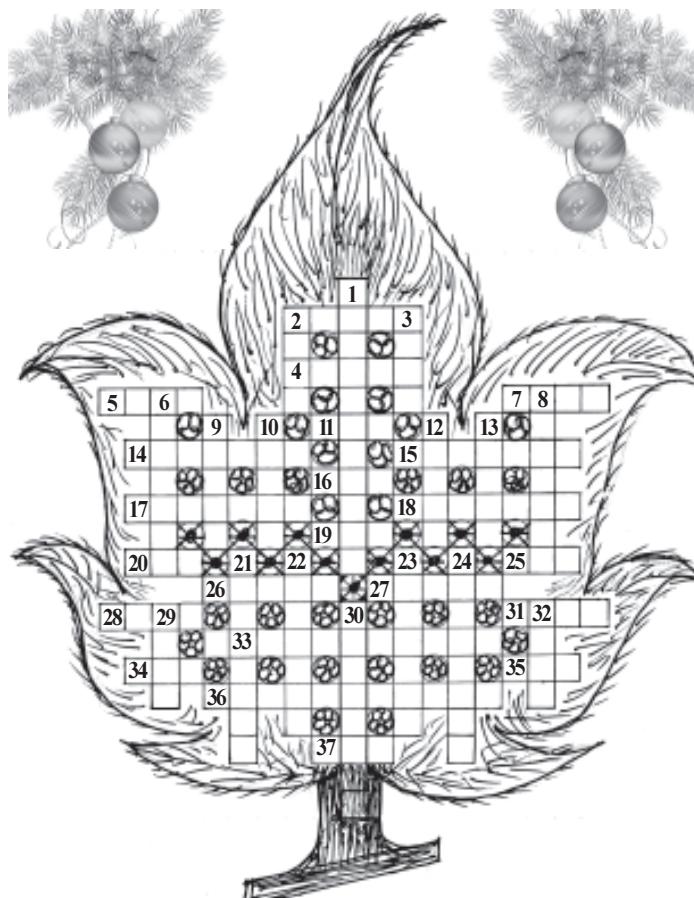

Къилег разъ хууй, руъгъни -
лигим,
Агалкъунар къакъан
хуурай!

ВАЗ 45 ИИСАН ЮБИЛЕЙ МУБАРАКЗАВАЙ ДИДЕ-БУБА,
СТХА, ВАХАР ВА ВИРИ МУКЪВА-КЬИЛИЯР

Кроссворд

Түкъурайди - Салигъ ИБРАГИМОВ

ДУЪЗ ЦАРАРА: 2. Исинбаевадин тъвар. 4. НТВ-дин директор Зейналовадин тъвар. 5. Зунжурдин са гъалкъя. 7. Регъвей истивут. 11. Темен. 14. "Хцивал" гафунин антоним. 15. Саврух. 16. Охотский гъульуз авахъздавай вац. 17. Къаб. 18. Лезги календарда са вяде. 19. Векъин къват. 20. Булама. 25. Балкандин фит. 26. Кицин лаклаб. 27. Ишлемиш тийизвай чил. 28. Икърап. 31. Къвале жедай гъашарат. 33. Кукшуш алай къуш. 34. Пис кас. 35. Са ранг. 36. Регъимсузал. 37. Чуылдин емиш.

ТАК ЦАРАРА: 1. Лезги райондин центр. 2. Диде-буба авачирди. 3. Къурагъ районда са хуър. 6. Масабурун виллик тахсирлу хуун. 8. Виликдай виридан (умуми) кооператив (урус гаф). 9. Туън. 10. Махачкъалада са поселок. 12. Фу чрадай, нехв твадай фур. 13. Бици лаваш. 21. Базарда къайда хъдайди (урус гаф). 22. Къекъверагвал. 23. Башкириядин къиль хъайи Рагымован тъвар. 24. Памир дагълара са циргъ. 29. Къуль регъведай чка. 30. Кам вегъин, чилик гъун. 32. Къвалин къуш.

"ЛГ"-дин 51-нумрадиз акъатай кроссвордин жавабар:

СЯТИНИН АКЪРАБ ФИДАЙ ПАТАЗ ЦАРАРА: 1. Дарчин. 2. Кланчал. 3. Байбут.

4. Гъурбат. 5. Чамчах. 6. Сагъсуз. 7. Луткун. 8. Кышмиши. 9. Бушкъаб. 10. Каркун.

11. Сархуш. 12. Фарман.

СЯТИНИН АКЪРАБ ФИДАЙ ПАТАЗ АКСИ ЦАРАРА: 1. Даркүш. 2. Кларклар. 3.

Банкир. 4. Гъейрат. 5. Чурчул. 6. Сумбат. 7. Лагълагъ. 8. Күктүн. 9. Башкъул. 10.

Кишири. 11. Сарбаз. 12. Фургъун.

Утерянный атtestat об общем среднем образовании за № 6
№3675257, выданный в 2005 году Моллакентской СОШ Кураского района РД на имя Камилии Ибадуллаевны КАЗИХАНОВЫЙ, считать недействительным.

Нумрадиз шиирап

"Лезги газетдин" виш ѹис

Важибат НАСРУЛАЕВА

"Лезги газет" лезги халкъдин
дамах я,
Ам келиз зи хайи миллет уях я,
"Лезги газет" ам чаз зурба
даях я,
Асир атлай газетдин ѹис мубарак!

Гъар са лезги дамаҳидви
эгечъда,
Газет келиз хабарар гваз
экъечъда,

Уях хъана далдадикай хечъда,
Асир атлай газетдин ѹис мубарак!

Цийи дуънья тукъур хъайи
береда,
"Цийи дуънья" газетдини
тъвар гана.

Шумуд сефер муҳири
дегиш хъана.
Асир атлай газетдин ѹис мубарак!

Ахъаяила, "Лезги газет", вичарар,
Дуънъядикай гуз гъар жуъре

хабарар,
Аквазва чаз чи халкъарин

гъунарап,
Асир атлай газетдин ѹис

мубарак!

Виш ѹисара хъана халкъдин
арада,
Писни хъсан къватлна, тұна

харада,

Авунач на гаф лугъурвал чарада,
Асир атлай газетдин ѹис

мубарак!

Юғ-къандавай цийи-цийи
мухбирап,

Агат жезва вав гваз
хийир-хабарар,
Гъеччи-чехи ава кхызы шиирап,

Асир атлай газетдин ѹис

мубарак!

Цийи йисуз

Эйзудин САЙДУМОВ

Цийи йисуз гъар са нямет
хуурай бул,
Абулейсан, тавакъу геж ийимир.

Берекатар гваз аттарай гадни зул,
Яраз къежин тавур гъич са къван
тамир.

Къизилгүллэр тур ман гъар са
рикленi,

Цийи йисуз меҳъерни мел
бул хуурай.

Дулу хуурай къульупун къилер
никленi,

Цийи йисуз къведра къведай
дул хуурай.

Тесниф, зари, ви игитдин
гъаър рикле,

Лезги ятла, лезги чалан хууъх

къадир.

Зегъметчияр, манийрин ван тур
никле,
Жавагырап теснифнавай чал
надир.

Гъар са къвале хуурай лезги
хуурекар,

Чилел рикл хууъх, гуда чаз бул
бөгөрар.

Хинклар, афар, дулма, шиш, тлач,
пичекар,

Берекатрив ацый
хуурер-шегъерар.

Аяз буба, къу пишкешрихъ
гала вил,

Живедин руш, чрай,
тъямыл түнүтгъиваш.

Цийи йисуз са касни тахъүй
сифил,

Цийи йис чи эллер патал хууъ

фараш!

Ваз каш акъатнавайни?

Фазила АБАСОВА

Къарияр, сусар... Тукъульзайбүрни авазва, амма чехи пай
санал тукъульдач хъи, тукъульдач.

Къвализ атай йикъалай къарида
Насидал паркутар гъалчиз эгечъна.

Белки, фикирзавай Насидал,
къарида риклиз са гъал регъим
ядя. Въя, хъанач - паркутар югъ-
къандавай къизимиш жезвай.

- Икъ яшамиш жедач, - вичи-
вичик фикирна Насидал, - чарасуз
къаридивай чара хъана къланда.

Нянихъ къвалахдилай хтай
юлдашдиз Насидал вичин хиял-
рыйкай ихтилатна.

Вак вуч тади ква, я руш, - ла-
гъана итимди. - Пара хъсан, чун
чара хъана. Ахпа? Гъиниз фида?

Чарадан къвалериз экъечъдан?

Ван хъайибуру вуч лугъуда?
Чара хъун патал сифте чна къва-
лер эцигна къланда. Абүр эцигун
патал керпичар атлан к